

TEM-analyyseja

57/2014

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN LYHYEN AIKAVÄLIN TYÖMARKKINAENNUSTE

Kevät 2014

Johanna Alatalo – Hanna Hämäläinen –
Heikki Räisänen

ISSN 1797-5271

ISBN 978-952-227-775-6

Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste

Kevät 2014

Johanna Alatalo – Hanna Hämäläinen – Heikki Räisänen

Työ- ja elinkeinoministeriö
Ministry of Employment and the Economy

Email: etunimi.sukunimi@tem.fi

Helsinki, huhtikuu 2014

JOHANNA ALATALO – HANNA HÄMÄLÄINEN – HEIKKI RÄISÄNEN: TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN LYHYEN AIKAVÄLIN TYÖMARKKINAENNUSTE, KEVÄT 2014

Saatteeksi: Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisee lyhyen aikavälin työmarkkinaennusteensa keväällä ja syksyllä. Ennusteen tarkoituksena on muodostaa ministeriön asiantuntijanäkemyks lähiajan kehityksestä ja toimia siten sekä oman politiikkavalmistelun taustana että markkinainformaationa muille käyttäjille. Talouskehityksen osalta käydään läpi eri ennustelaitosten tuloksia. Työmarkkinaennustemme laatimisessa nojataan valtionvarainministeriön talousennusteeseen. Ennusteen painopistealue on oman työmarkkinaennusteen laatiminen. Tässä hyödynnetään myös muuta työ- ja elinkeinohallinnossa tehtävää työtä, kuten aluetalousskatsauksia ja rekrytointiongelmien seurantatietoja. Ennuste julkaistaan TEM analyysseja -verkkojulkaisuna ministeriön julkisella palvelimella.

Ennusteen ovat laatineet *Johanna Alatalo, Hanna Hämäläinen ja Heikki Räisänen*

Keskeiset tulokset, kevät 2014

1. Talouskehitys

- Globaali kysyntä on elpymässä; Suomen talous kasvaa viiveellä.
- Kahden vuoden negatiivisen kasvun jälkeen Suomessa odotetaan toipumista, mutta kasvu on vaatimatonta sekä vuosina 2014 että 2015.

2. Työvoiman kysyntä ja sen kehitys

- Työvoiman kysyntä vähenee 23 000 hengellä vuonna 2014. Työllisyys kohenee hieman vuonna 2015, 11 000 hengellä.
- Työvoiman kysyntä heikkenee teollisuudessa 2014 (-7000), mutta tasaantuu vuonna 2015.
- Työvoiman kysyntä rakentamisessa laskee 6000:lla, ja vuonna 2015 kohenee aavistuksen.
- Työllisyys palveluissa alenee 10 000:lla 2014, mutta sen ennustetaan elpyvän seuraavana vuonna.

3. Työvoiman tarjonta ja sen kehitys

- Työvoiman tarjonta vähenee tänä vuonna, noin 11 000 hengellä, heikon työvoiman kysynnän ja ikärakenteen muutoksen vuoksi. Erityisesti parhaassa työiässä olevia siirtyy työvoiman ulkopuolelle. Myös piilotyöttömyys jatkaa kasvua.
- Vuonna 2015 työvoiman tarjonta kasvaa hieman, kun aktiivisuus työmarkkinoilla lisääntyy työvoiman kysynnän kasvaessa hieman.

4. Työllisyys- ja työttömyysasteet

- Työllisyysaste laskee tänä vuonna 68,1 prosenttiin, mutta kasvaa jo ensi vuonna 68,7 prosenttiin.
- Työttömyysaste nousee 8,7 prosenttiin 2014.
- Työttömyysaste laskee hieman (8,5 prosenttiin) vuonna 2015 – työvoiman kysyntä kasvaa, mutta samaan aikaan myös työvoiman tarjonta kasvaa.

5. Työttömyyden rakenne ja työmarkkinoiden kohtaanto

- Työttömien työnhakijoiden määrä kasvaa niin, että se on 321 000 vuonna 2014 ja vielä hieman korkeampi, 325 000 vuonna 2015.
- Pitkäaikaistyöttömyys jatkaa kasvuaan. Pitkäaikaistyöttömien määrä on 88 000 vuonna 2014 ja 90 000 vuonna 2015.
- Työvoiman saatavuusongelmia on edelleen useissa sosiaali- ja terveysalan ammateissa sekä joissakin opetusalan ammateissa. Työvoiman ylitarjonta on kuitenkin yleisempi ongelma, pääosin työntekijäammateissa, mutta se koskee myös tutkijoita, opettajia ja insinöörejä.

Asiasanat: Talouskehitys, suhdanteet, työmarkkinat, työttömyys, työvoiman saatavuus

Key results

1. Economic prospects

- Global demand is recovering; Finnish economic growth is lagging behind.
- After two years of negative growth recovery is expected in Finland, but the growth rate will be moderate both in 2014 and 2015.

2. Demand for labour and its development

- The demand for labour in 2014 will decrease by 23 000 persons. Employment will slightly recover in 2015, by 11 000 persons,
- The labour demand in industry will decline in 2014 (-7 000), but in 2015 it will be stable.
- The labour demand in construction will decrease by 6 000 in 2014, but it will slightly recover in 2015.
- Employment in services will decrease by 10 000 in 2014, but it is projected to recover in the next year.

3. Labour supply and its development

- Labour supply will decline during this year - approximately 11 000 person – due to weak demand of labour force and the change of the age structure. In particular, the inactivity of the prime-aged population increases. Disguised unemployment will also increase.
- During the year 2015 labour supply will slightly increase, when labour market activity will increase due to slightly higher demand of labour force.

4. Employment rate and unemployment rate

- Employment rate will decrease in this year to 68.1 %, but it will increase to 68.7 % in the next year.
- Unemployment rate will increase to 8.7 % in 2014.
- Unemployment rate in 2015 will slightly decrease (to 8.5 %) in 2015 – labour demand will increase but at the same time also labour supply will increase as well.

5. Unemployment structure and matching in the labour market

- The number of registered unemployed will grow to 321 000 in 2014 and slightly more in 2015, up to 325 000.
- Long-term unemployment will continue to grow. The number of long-term unemployed will be 88 000 in 2014 and 90 000 in 2015.
- Several social and health care as well as some education occupations continue to be the occupations where there are problems in availability of labour. However, the oversupply of labour is more common, mainly in low-education occupations, but also for researchers, teachers and engineers.

Key words: Economic development, business cycles, labour market, unemployment, labour availability

SISÄLTÖ

1. MAAILMANTALOUDESSA PIRISTYMISTÄ – SUOMESSA VASTA VIIVEELLÄ.....	1
2. TYÖVOIMAN KYSYNTÄ: POSITIIVINEN KÄÄNNE 2015.....	2
3. TYÖVOIMAN TARJONTA VÄHENEE KUNNES KYSYNTÄ ALKAA ELPYÄ	9
4. TYÖTTÖMYYYDEN RAKENNE HEIKKENEE EDELLEEN	12
5. TYÖVOIMATASE.....	20
LIITTEET: KUVIOT	21
LIITETAULUKKO	25
TEM-analyysejä –verkkojulkaisusarjassa aiemmin ilmestynyt.....	26

1. MAAILMANTALOUDESSA PIRISTYMISTÄ – SUOMESSA VASTA VIIVEELLÄ

Ennusteiden mukaan maailman talouskasvu olisi hieman piristymässä. USA:n kasvun uskotaan hietaasti vahvistuvan ja Kiinan talouskasvun oletetaan hidastumisesta huolimatta olevan vähintään 7 %. Euroalueella uskotaan päästävän pieneen kasvuun vuosina 2014 ja 2015 – mutta kasvu on todella vaatimatonta. Suomen muista keskeisistä vientimaista etenkin Ruotsin talouskasvu näyttää hyvältä ja Saksan kohtuullisen hyvältä. Venäjän kasvu on hidastunut selvästi jo ennen Ukrainan kriisiä ja kriisi lisää riskiä siihen, että kasvu heikkenee edelleen.

Suomen BKT:n kasvuennusteet etenkin vuodelle 2014 ovat kuitenkin eurooppalaisittainkin vaatimattomat. Kun verrataan Suomen tilannetta muihin Pohjoismaihin, Baltian maihin sekä Keski-Eurooppaan, Suomen kasvuennusteet ovat pääosin kaikkein heikoimmat. Selityksenä on se, että vaikka yleisesti viennin ennustetaan kääntyvän kasvuun tänä vuonna, investointien muutos on edelleen miinusmerkkinen ja kulutuksen ennustetaan kasvavan joko vain aavistuksen tai ei lainkaan, ennustelaitoksesta riippuen. Suomen kasvu on siis tällä hetkellä lähes pelkästään viennin varassa.

Periaatteessa maailmantalouden kasvun piristyminen luo edellytyksiä myös Suomen talouskasvulle, viennin vetämänä. Ei kuitenkaan ole mitenkään itsestään selvää, että Suomi onnistuu täysin hyödyntämään globaalia kysyntää. Osa teollisesta tuotannosta on hävinnyt pysyvästi eikä uutta ole vielä syntynyt samassa määrin. Valtionvarainministeriö ennustaakin, että Suomen viennin kasvuvauhti jää jälkeen maailmakaupan kasvusta.

Investoinnit ovat olleet negatiivisia jo kaksi vuotta, ja tälle vuodelle ennustetaan edelleen laskevia investointeja. Ensi vuonna investointien ennustetaan kääntyvän kasvuun sekä rakentamisessa että kone- ja laiteinvestointien osalta. Asuntoinvestoinnit supistuvat selvästi tänä vuonna, mutta elpyvät ensi vuonna. Kaiken kaikkiaan (yksityisten) investointien taso jää tänä vuonna alle viimevuotisen, koska investoinnit supistuivat voimakkaasti vuoden 2013 lopulla. Hallituksen päättämät elvytystoimet lisäävät jossain määrin rakennusinvestointeja. Myös kunnissa on investointipaineita, mutta niitä rajoittaa jossain määrin kuntatalouden tilanne.

Kuluttajien varovaisuus ja heikko reaalityulojen kehitys pitävät yksityisen kulutuksen kasvun olemattomana; valtionvarainministeriön mukaan se ei tänä vuonna kasva lainkaan ja ensi vuonnakin hyvin vähän. Myös julkisen kulutuksen kasvu jää hyvin pieneksi. Valtion kulutus jopa hieman laskee – valtiontalouden alijäämä ei anna mahdollisuuksia kasvattaa kulutusta. Kunnissa ikärakenteen muutos tuo kulutuksen kasvupaineita – mutta kuntatalouden tilanne on edelleen monilla alueilla kireä eikä anna mahdollisuuksia merkittävään kulutuksen kasvuun.

Kaiken kaikkiaan eri ennustelaitokset arvioivat, että talouskasvu vuonna 2014 jää hyvin vaatimattomaksi, mutta paranee hieman vuonna 2015. Työmarkkinaennusteemme lähtökohtana on valtionvarainministeriön tuorein ennuste¹, jonka mukaan BKT:n kasvu tänä vuonna olisi 0,5 % ja 1,4 % ensi vuonna. Kun lisäksi otetaan huomioon, että vuonna 2013 BKT supistui, on ilmeistä, että työvoiman kysyntä alenee ja työttömyys kasvaa tämän vuoden aikana. Vuodelle 2015 ennustettu melko vaimea kasvu saattaa juuri ja juuri riittää kääntämään työllisyyden kasvuun. Työttömyys- ja työllisyysasteiden kehitys riippuu paljon myös siitä, miten työvoiman tarjonta tulee reagoimaan.

¹ Talouskatsausta varten on käyty läpi eri ennustelaitosten laatimat suhdanne-ennusteet – työmarkkinaennusteen lähtökohtana on valtionvarainministeriön uusin suhdanne-ennuste huhtikuulta 2014.

http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/02_taloudelliset_katsaukset/20140403Taloud/name.jsp

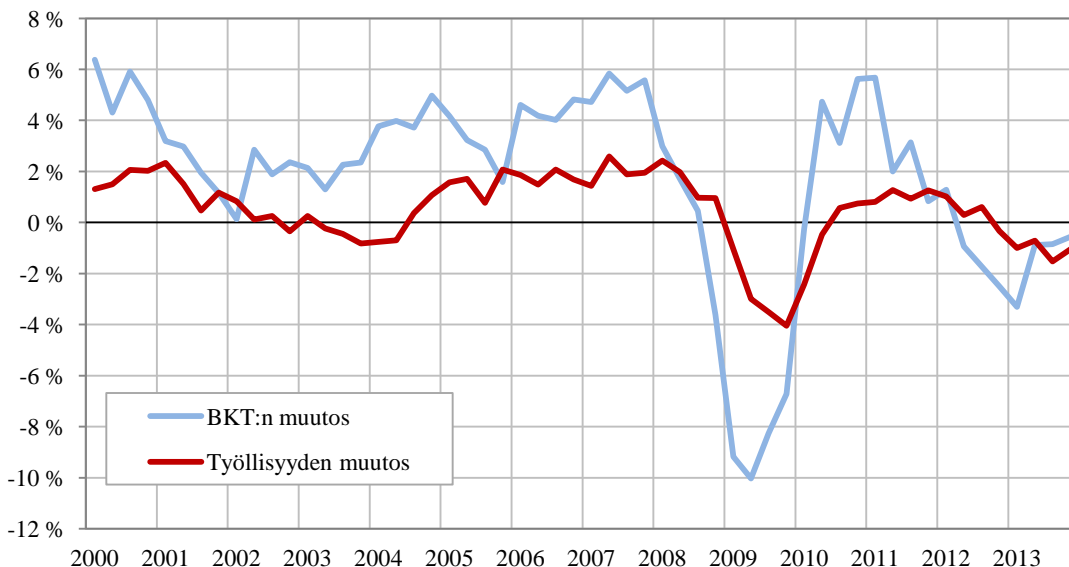
2. TYÖVOIMAN KYSYNTÄ: POSITIIVINEN KÄÄNNE 2015

Työllisten määrä laskee yhä vuonna 2014

Talouden on odotettu kääntyvän kasvuun jo lähes parin vuoden ajan – mutta toistuvasti on kuitenkin jouduttu toteamaan, että kasvun käynnistyminen on siirtynyt. Nyt jälleen kaikki ennustelaitokset arvioivat, että tänä vuonna Suomen talous kääntyy vaatimattomaan kasvuun. Nyt ennusteelle on sikäli perusteita, että globaalisti kasvun piristymisestä on merkkejä, vaikka samaan aikaan joissakin maissa kehitys onkin mennyt heikompaan suuntaan.

Suomessa globaalin kasvun vaikutus nähdään kuitenkin viiveellä – vastaavasti tyypillistä on, että myös negatiivinen käänne usein tapahtuu Suomessa viiveellä. Kun lisäksi BKT:n kasvun ja työllisyyden kasvun välillä on noin puolen vuoden viive, on selvää, että työvoiman kysyntä ei vielä ole lähdessä kasvuun. Työllisten määrä tulee siis edelleen laskemaan vuonna 2014.

Kuvio 1. Bruttokansantuotteen ja työllisyyden muutos, edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen verrattuna

Työllisyyden kasvuun – edes viiveellä – ei kuitenkaan välttämättä riitä se, että BKT kääntyy kasvuun. Mikäli vuosille 2014 ja 2015 ennustettu vaatimaton kasvu toteutuu, se on kuitenkin niin heikkoa, että kasvu jää reilusti alle niin sanotun työllisyyden kasvukynnyksen. Tämä pitää paikkansa siitä huolimatta, että pidemmällä aikavälillä tarkasteluna kasvukynnys on palveluvaltaistumisen vuoksi alentunut² – toisin sanoen palveluvaltaisessa taloudessa alhaisempi talouskasvu riittää kasvattamaan työllisyyttä kuin vahvasti jalostukseen nojaavassa taloudessa.

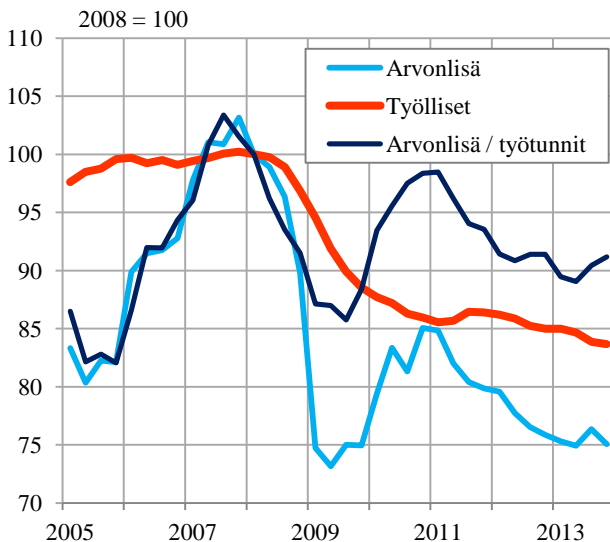
Lisäksi vuoden 2013 negatiivinen BKT:n muutos heijastuu tämän vuoden työvoiman kysyntään. Kaiken kaikkiaan työllisyys siis heikkenee edelleen tänä vuonna ennustemme mukaan 23 000 hengellä. Muutos on melko suuri, mutta työllisyys heikkenee kuitenkin vähemmän kuin viime vuonna.

² TEM:ssä tehtyjen estimointien mukaan kasvukynnys on alentunut koko talouden tasolla; palvelusektorilla estimaatit ovat vielä tätä alempia.

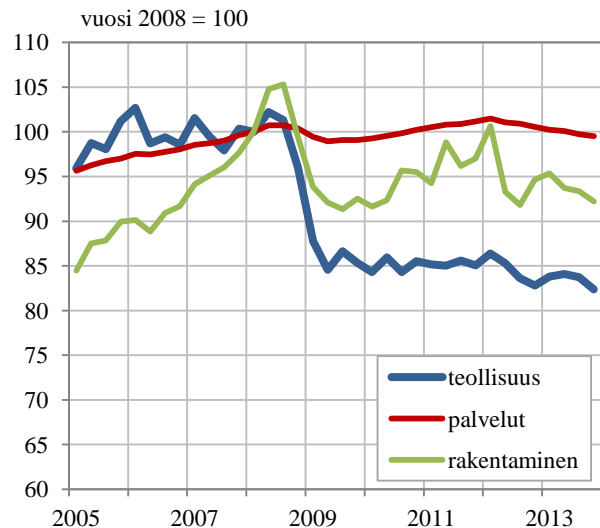
Työllisyys kääntyy pieneen kasvuun vuoden 2015 aikana

Valtionvarainministeriön uusimman ennusteen mukaan BKT vuonna 2015 kasvaa 1,4 %. Vuoden 2015 työvoiman kysyntään heijastuu kuitenkin vielä tämän vuoden erittäin pieni kasvu – VM:n ennusteen mukaan vain 0,5 %. Siten näin heikko talouskasvu merkitsee sitä, että vielä vuonna 2015 ei ehkä ole edellytyksiä työllisyyden kasvulle, jos katsotaan suoraviivaisesti ainoastaan BKT:n muutoksen tasoa.

Kuvio 2. BKT:n, työtuntien ja työllisten muutos

Kuvio 3. Työtuntien muutos päätoimialoittain

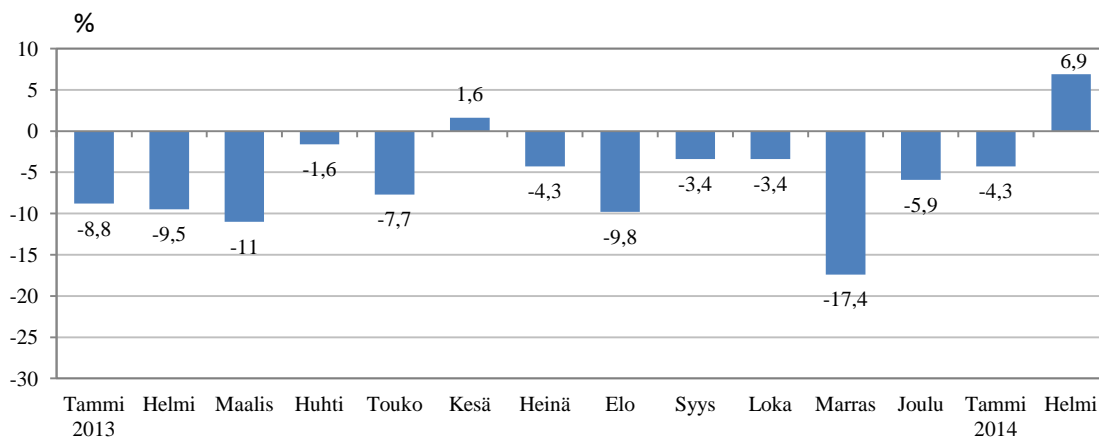
Työllisyyden kasvua voi kuitenkin pohtia tarkemmin myös sen suhteen, mitä tapahtuu tuottavuudelle. Vuoden 2013 viimeisellä neljänneksellä tuottavuus (arvonlisä/työtunnit kuviossa 2) näyttäisi hieman parantuneen. Kyse voi olla siitä, että ns. tuottavuuskuilua on alettu hieman kuroa kiinni. Tuottavuuskuilu syntyy, kun taantuman aikana arvonlisä laskee nopeammin kuin työllisten määrä. Vastaavasti työllisyys kasvaa vasta viiveellä sen jälkeen, kun arvonlisä on kääntynyt kasvuun. Erityisen merkittävä tuottavuuskuilu on ollut teollisuudessa. Tällä hetkellä on siis merkkejä pienestä tuottavuuden kasvusta, mutta ei työtuntien kasvusta (kuvio 3) eikä työllisten määrän kasvusta.

Vaikka ennustettu heikko BKT:n kasvu ei näytä antavan edellytyksiä työllisyyden kasvulle edes vuonna 2015, on pieni positiivinen työllisyyskehitys mahdollinen vuonna 2015, tietyin edellytyksin. Näin voisi olla vaatimattomasta kokonaiskysynnän kasvusta huolimatta etenkin siinä tapauksessa, että palveluiden kysyntä kasvaisi kohtuullisesti. Niin sanottu työllisyyden kasvukynnys on palveluissa huomattavasti alempi kuin vaikkapa teollisuudessa ja selvästi myös koko talouden kasvukynnystä matalampi. Kuitenkin VM arvioi palveluiden tuotannon kasvavan vuonna 2015 vain 1,3 %. Mikään merkittävä työllisyyden kasvu ei uusimpien suhdanne-ennusteiden valossa tunnu uskottavalta. Arvioimme kuitenkin, että vuoden 2015 loppupuolella työllisyys alkaa kohentua. Ennustemme on, että työllisten määrä kasvaa hieman lähinnä palveluissa, joissa pienikin muutos suuressa volyymissa näkyy kokonaistyöllisyydessä melko nopeastikin. Ennustemme on, että työllisten määrä vuonna 2015 kasvaa 11 000 hengellä.

Teollisuuden ja viennin odotetaan elpyvän – mutta työllisyys teollisuudessa heikkenee

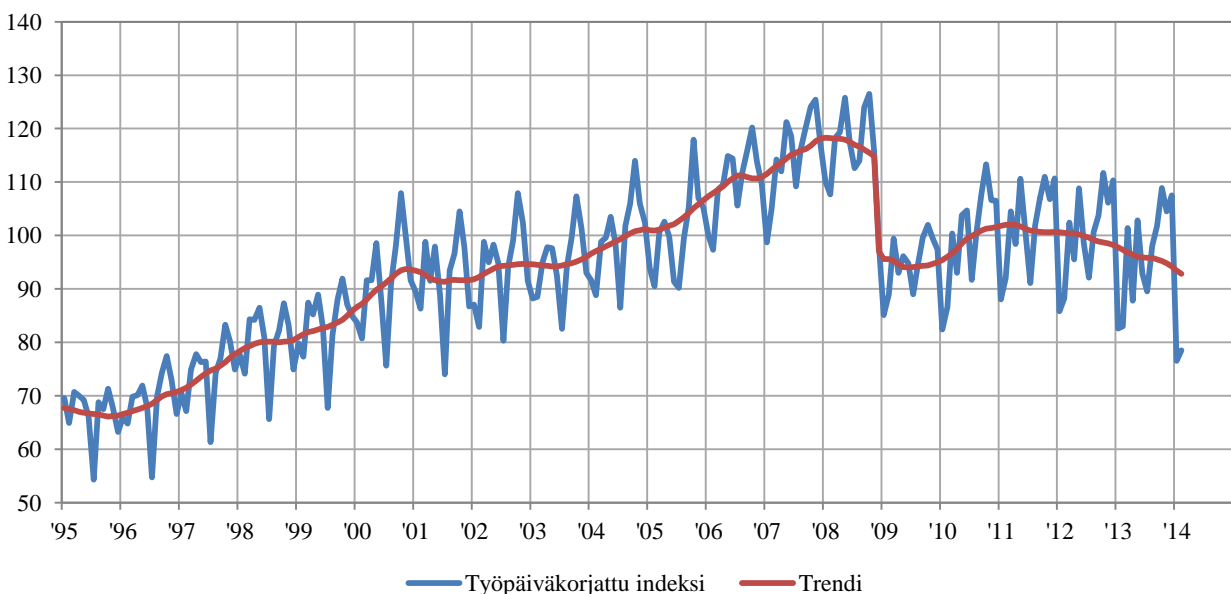
Suhdanne-ennusteissa on moneen otteeseen jo aiemmin arvioitu, että vienti ja teollisuus olisivat elpymässä, mutta positiivinen käänne on toistuvasti siirtynyt. Jälleen ennusteissa uskotaan, että talouskasvu olisi lopultakin viennin vetämänä kääntymässä positiiviseksi. Erilaiset ennakoivat indikaattorit viittaavatkin siihen, että näin saattaa olla, toisaalta positiiviset signaalit ovat vielä varsin epävarmoja. Esimerkiksi teollisuuden luottamusindikaattori on pysynyt pitkään keskimääräistä heikompana. Myös tilauskanta on niukka. Yksi positiivista käännettä mahdollisesti ennakoiva indikaattori on kuitenkin teollisuuden uusien tilausten muutos, joka helmikuussa 2014 kääntyi positiiviseksi. Seuraavat kuukaudet näyttävät, jatkuuko tilausten kasvu; indikaattorin arvo vaihtelee kuitenkin herkästi kuukausittain.

Kuvio 4. Teollisuuden uusien tilausten muutos edellisen vuoden vastaavaan kuukauteen verrattuna

Teollisuustuotannon volyymi-indeksi on edelleen laskussa. Se ei tietenkään kerro mitään vuosien 2014 ja 2015 teollisuuden kehityksestä. Sen sijaan se kyllä määrittää vahvasti teollisuuden työllisyyskehitystä vuosille 2014 ja 2015.

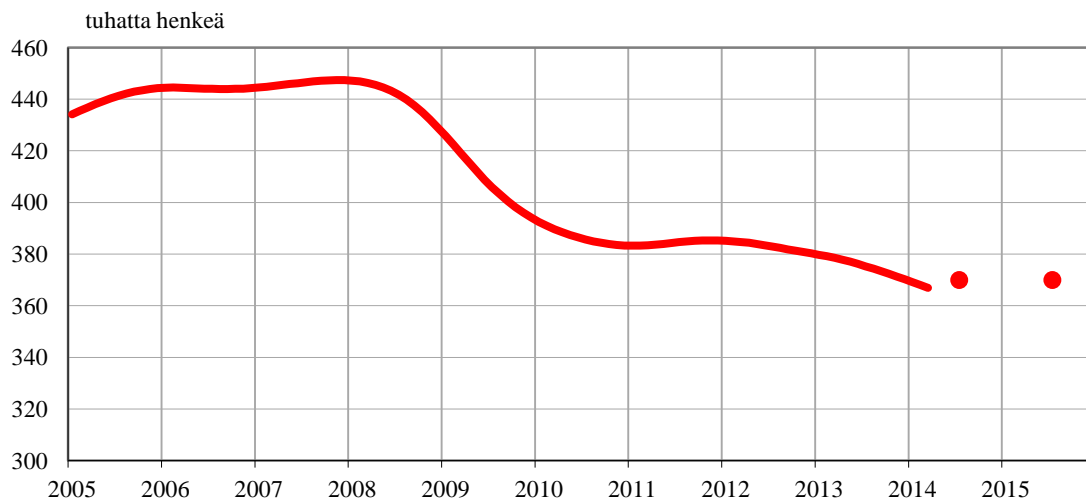
Kuvio 5. Teollisuustuotannon volyymi-indeksi

Uskottavin ennuste teollisuuden työllisyydestä on, että se laskee vuonna 2014 ja pysyy suunnilleen ennallaan 2015. Näin todennäköisesti on siinäkin tapauksessa, että positiiviset tuotanto-odotukset viennin ja teollisuuden osalta toteutuisivat, puhumattakaan siitä, että näin ei kävisi. Teollisuudessa tuotannon muutos ja työllisyyden muutos ovat etenkin suhdannekäänteissä, mutta myös jonkin aikaa sen jälkeen, usein etumerkiltään erilaisia. Tämä on täysin loogista, sillä nimenomaan teollisuudessa sopeudutaan heikkoon suhdanteeseen tuottavuuskuilun kautta, ja suhdanteen parannuttua tuotavuuden kasvu mahdollistaa tuotannon kasvattamisen ilman työvoiman lisäystä.

Koska viive tuotannon muutoksen ja työllisyyden muutoksen välillä on teollisuudessa erityisen pitkä, on ymmärrettävää, että ne ovat usein erisuuntaisia. Ennustemme siis on, että huolimatta viennin ja teollisuuden elpymisestä työllisten määrä teollisuudessa laskee vuonna 2014 noin 7000 hengellä; lasku on samaa suurusluokkaa kuin nähtiin viime vuonna. Vuonna 2015 arvioimme työllisyyden teollisuudessa pysyvän suunnilleen vuoden 2014 tasolla; tämä ennuste nojaa siihen, että vienti todella elpyy, kuten on ennustettu. Mikäli viennin kasvu viivästyy, työllisyys voi hieman heiketä vielä 2015. Ennustettua vahvempi viennin toipuminen voisi johtaa myös pieneen työllisyyden kasvuun vuonna 2015.

Kuvio 6. Teollisuuden työllisyyskehitys ja ennuste vuosille 2014–2015

Arviomme on, että myöskään talouskasvun vahvistuttua ei voi odottaa teollisuuden työllisyyden merkittävästi kasvavan. Teollisuuden arvonlisän positiivinen kehitys kuitenkin tulee näkymään palveluiden ja rakentamisen parempana työllisyytenä; teollisuuden sisällä palveluviennin voi odottaa myös kehittyvän positiivisesti. Teollisuuden työllisyyden pidemmällä aikavälillä hitaasti aleneva trendi on myös osa talouden rakennemuutosta ja edelleen jatkuvaa palveluvaltaistumista. Lisäksi jo pelkästään tuottavuuden kasvun kautta työllisten määrän teollisuudessa ei voi suuresti odottaa kasvavan. Se ei kuitenkaan tarkoita teollisen tuotannon romahtamista – mitä paremmin teollisuus kykenee uudistumaan ja toimimaan innovatiivisesti, sitä paremmin tuotantoedellytykset säilyvät.

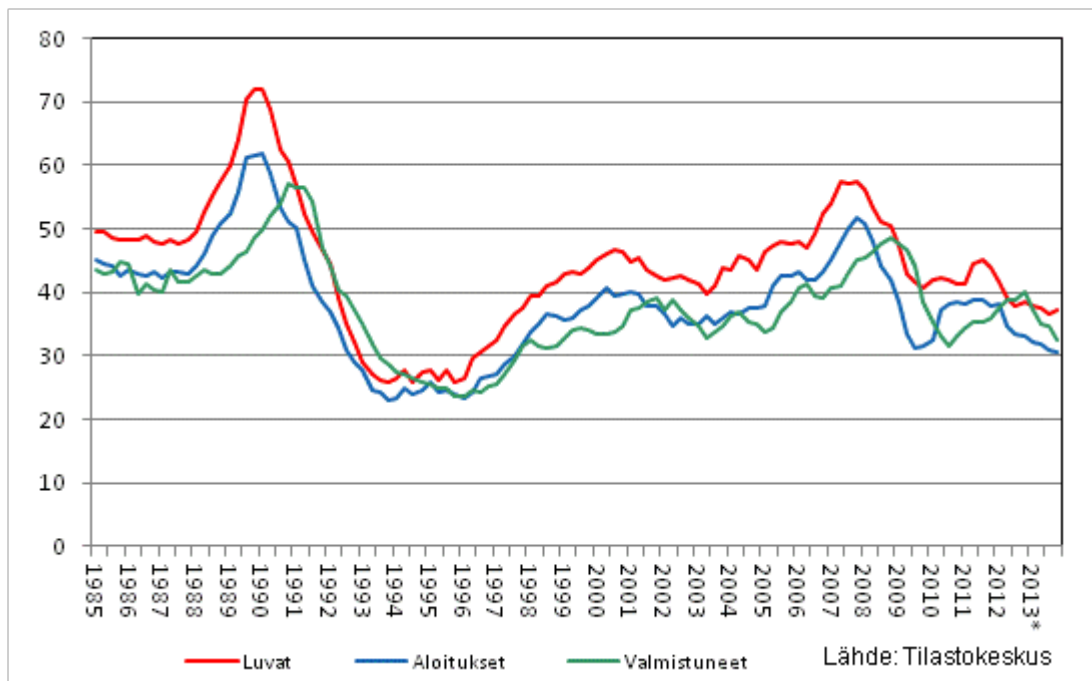
Rakentamisen työllisyys laskussa – alkaa toipua ensi vuonna

Rakentamisen työllisyyden ennustaminen on viime aikoina ollut tavallistakin vaikeampaa. Vuosi sitten ennustimme, että työllisten määrä rakentamisessa laskisi vuonna 2013. Ennuste perustui siihen, että kaikki rakentamisen suhdanneindikaattorit olivat heikkoja; samoin rakentamiseen kytkök-

sissä olevat investoinnit olivat laskussa. Jos olisimme tehneet niin sanotun trendiennusteen, se olisi ollut positiivinen. Sinänsä perustellulta vaikuttanut näkemyksemme meni kuitenkin pieleen³.

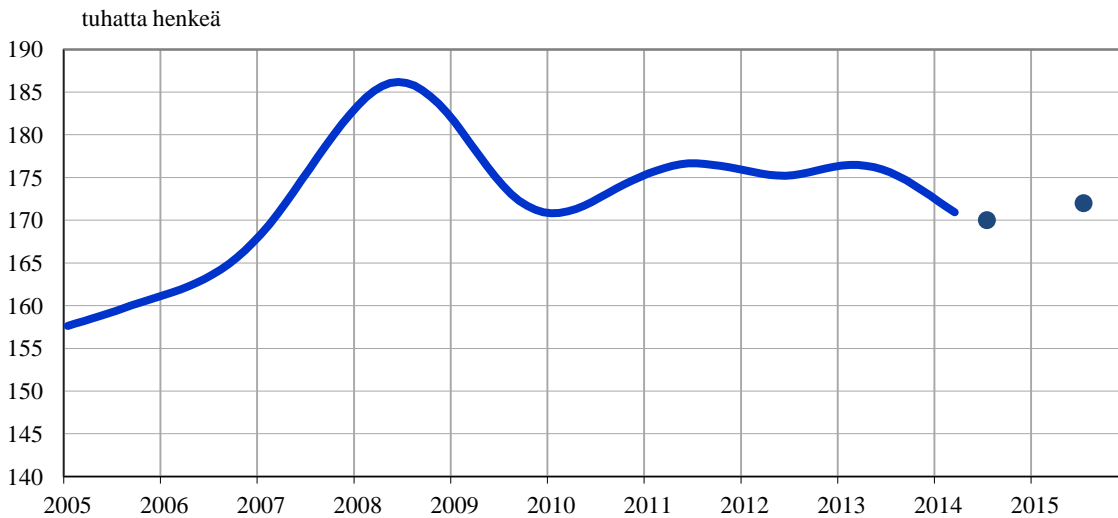
Viime aikoina rakentamisen työllisyys onkin ollut laskussa ja lasku on nyt ollut jopa voimakkaampaa kuin odotimme vielä viime syksynä. Synkähkö kuva vastaakin sitä kuvaa, joka erilaisten rakentamisen ennakoivien indikaattoreiden perusteella syntyy. Rakennusalan luottamusindikaattori on selvästi alle pitkäaikaisen keskiarvon ja se heikkeni edelleen maaliskuussa. Rakennuslupien määrä tosin kasvoi aavistuksen vuoden 2013 lopulla, mutta on edelleen melko matalalla tasolla ja uudet aloitukset ovat selvässä laskussa edelleen. Lähestulkoon ainoa positiivinen alue on ollut korjausrakentaminen, jonka arvellaan edelleen kasvavan.

Kuvio 7. Uudisrakentamisen liukuva vuosisumma, milj.m³

Kaiken kaikkiaan näyttää hyvin selvältä, että rakentamisen työllisten määrä laskee tänä vuonna – arviomme mukaan noin 6000 hengellä. Rakentamisen työllisyyden kehitys vuonna 2015 on vaikeammin ennustettava. VM arvioi uudisrakentamisen lähtevän kasvuun vuonna 2015 – mutta kasvu jää vaimeahkoksi. Välttämättä kasvu ei kuitenkaan vielä riitä työllisyyden kasvuun.

³ Yksi mahdollinen selitys suhdanteeseen nähden erikoiseen työllisyyskehitykseen vuonna 2013 on ollut se, että osin rakennusalan valvonnantehostuminen on tehnyt työtä näkyväksi.

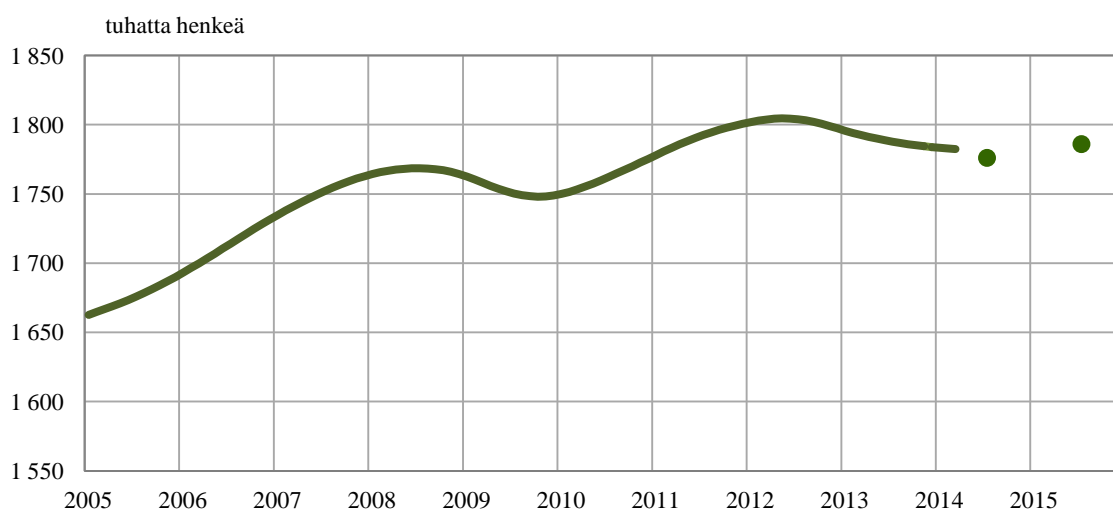
Kuvio 8. Rakentamisen työllisyyskehitys ja ennuste vuosille 2014–2015

Rakentamisessa viive arvoisän kasvusta työllisyyden kasvuun on selvästi lyhyempi kuin teollisuudessa. Jossain määrin voi kuitenkin olla niin, että suhdanteiden parantuminen vuonna 2015 näkyy osin tuottavuuden parantumisena ja kanavoituu vain osin työllisyyteen. Monet edellä mainituista lyhyen aikavälin ennakoivista indikaattoreista eivät juuri auta ennustamaan vuoden 2015 työllisyyttä. Rakentaminen kytkeytyy kuitenkin vahvasti investointeihin. Kun VM ennustaa investointien kasvavan 3,6 % vuonna 2015 (ja yksityisten investointien 4,6 %), voi ennakoida myös rakentamisen kääntyvän kasvuun. Merkittävää työllisyyden kasvua emme kuitenkaan ennusta vuodelle 2015 – arviomme on, että työllisten määrä voi kuitenkin kääntyä kasvuun (+ 2000). Työllisyysnäkymät rakentamisessa ovat kuitenkin positiiviset etenkin pidemmällä aikavälillä.

Palveluiden työllisyyden lasku heikentää työllisyyttä 2014 – milloin käänne parempaan?

Suhdanne-ennusteissa yleinen näkemys on, että talouskasvu käynnistyy tämän vuoden aikana viennin ja teollisuuden vetämänä. Teollisuustuotannon toipuminen ei kuitenkaan suoraan merkittävästi kohenna työllisyyttä; työllisyyden paraneminen tapahtuu pikemminkin välillisesti rakentamisen ja ennen kaikkea palveluiden kautta. Koska palvelusektori on ylivoimaisesti suurin päätoimiala, prosentuaalisesti jo pienikin työllisyyden kasvu näkyy kokonaistyöllisyydessä.

Palveluala pitää sisällään hyvin erilaisia toimialoja. Tällä hetkellä työllisyys on laskussa ja näkymät heikot useimmilla palvelualoilla. Kuluttajien heikko ostovoiman kehitys ei tue palveluiden kysyntää tänä vuonna eikä juuri seuraavanakaan. Lisäksi mm. kaupan alalla on näkyvissä rakenteellisia muutoksia, jotka myöskään hieman pidemmällä aikavälillä eivät tue sitä, että työllisten määrä kasvaisi merkittävästi. Julkisten palveluiden työllisyyden kasvua ainakin osassa kuntia rajoittaa kireä rahatilanne. Siten palveluiden kasvu käynnistyykin yrityksiä palvelevilla yksityisillä palvelualoilla.

Kuvio 9. Palveluiden työllisyyskehitys ja ennuste vuosille 2014–2015

Periaatteessa BKT:n kasvu vuodelle 2015 jää alle työllisyyden kasvukynnyksen. Valtionvarainministeriö ennustaa palvelutuotannon kasvavan 1,3 % vuonna 2015. Palveluissa kuitenkin selvästi matalampi kasvu riittää kohentamaan työllisyyttä kuin koko taloudessa. Lisäksi positiivisen käänteen vaikutukset heijastuvat työllisyyteen palveluissa huomattavasti lyhyemmän viiveen jälkeen kuin teollisuudessa. Lisäksi palveluissa työllisten lukumäärä voi kasvaa maltillisenkin tuotannon kasvun seurauksena siksi, että osa työllisyyden kasvusta on osa-aikatyötä.

Tämän vuoden aikana palveluiden työllisyys kuitenkin laskee arviomme mukaan noin 10 000 hengellä – pudotus on kuitenkin selvästi pienempi kuin viime vuonna. Vaikka palveluiden tuotanto kasvaa vuositasolla 2015 vain 1,3 %, on työllisyyden kasvu palveluissa silti mahdollinen vuoden 2015 loppupuolella ja kasvu voi merkitä sitä, että palveluiden työllisyys kasvaa myös vuositasolla 2015. Ennustemme vuodelle 2015 on noin 10 000 hengen työllisyyden kasvu. Palveluiden koko volyymin huomioon ottaen muutos on kuitenkin pieni. Kaiken kaikkiaan voi sanoa, että vaikka talouskasvu suhdanne-ennusteiden mukaan käynnistyy viennin vetämänä, työllisyyden kasvu tapahtuu kuitenkin suurelta osin palveluissa.

3. TYÖVOIMAN TARJONTA VÄHENEE KUNNES KYSYNTÄ ALKAA ELPYÄ

Työikäinen väestömäärä muutoksessa

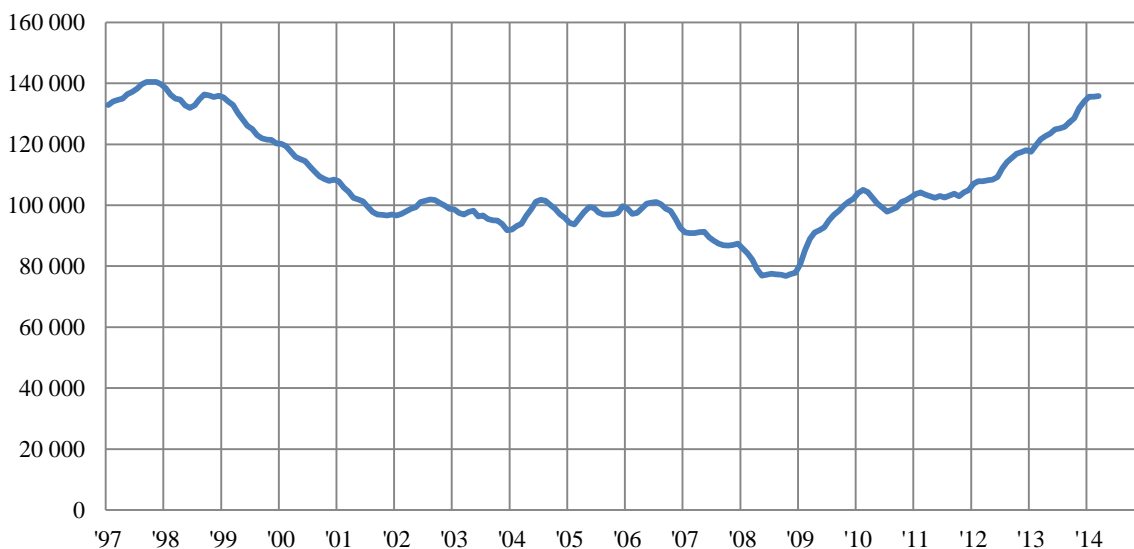
Työikäisen väestön määrä on muutosvaiheessa. Vuonna 2013 työikäiseen väestöön kuului yhteensä 4 086 500 henkilöä ja 15–74-vuotiaiden määrä jatkaa kasvuaan muutaman vuoden ajan. Sitä vastoin 15–64-vuotiaiden määrän alenema alkoi jo vuonna 2012 ja hidastuu jatkossa hieman yli 10 000 hengen vuosittaiseen muutokseen.

Suomen virallinen väkiluku oli vuoden 2013 lopussa 5 451 270 henkilöä. Huolimatta työikäisen väestön määrän muutoksista, Suomen väkiluku kasvoi 25 000 hengellä. Väestönkasvu muodostuu ulkomaalaistaustaisesta väestöstä - väestönlisäyksestä 90 prosenttia oli vieraskielisiä. Suomessa asui vakituisesti vuoden 2013 lopussa 290 000 vieraskielistä, mikä on 5,3 prosenttia väestöstä. Koska suuri osa maahanmuuttajista on parhaassa työiässä olevia tai sitä nuorempia, vaikutus työvoiman tarjontaan on ollut ja tulee jatkossakin olemaan kasvava. Lisäksi tilapäinen työnteko Suomessa on hyvinkin runsasta.

Muutoksia työvoiman rakenteessa; piilotyöttömyys on jatkanut kasvua

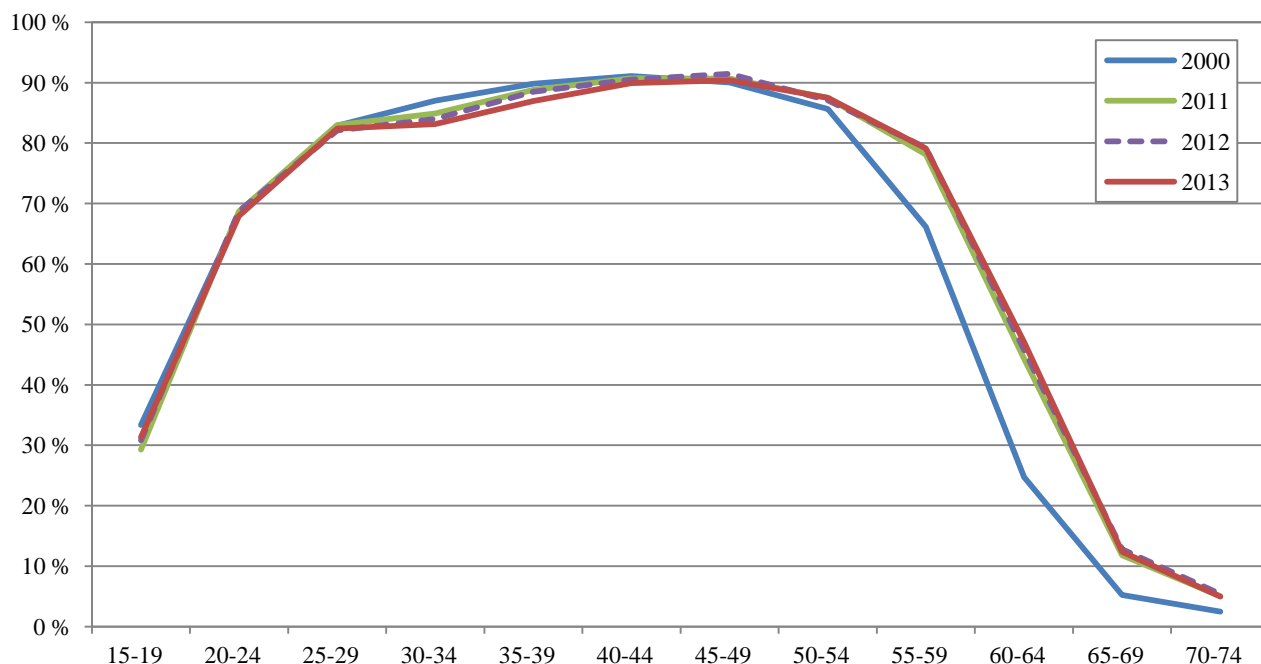
Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen ja työnvälityksen työttömien työnhakijoiden määrän eriävä kehitys on jatkanut, johtuen työikäisen väestön käyttäytymismuutoksista ja tilastointitavoista. Tilanne heijastuu myös työvoiman määrään, mikä alkoi vuonna 2013 vähentyä osallistumisasteiden laskiessa. Työllisyystilanteen heikentyessä moni työhön haluava ja muuten työhön käytettävissä oleva on jäänyt työmarkkinoiden ulkopuolelle.

Kuvio 10. Piilotyöttömien määrän kehitys

Työvoimaan ulkopuolella olevista ryhmistä ovat kasvaneet erityisesti kotona olevat eli omaisia tai lapsia hoitavat ja ns. muut⁴, joista osa on piilotyöttömiä. Piilotyöttömyys onkin kasvanut vuodesta 2009 alkaen ja vuoden 2014 vaihteessa piilotyöttömien määrä läheni jo 90-luvun lopun laman tasoa - 140 000 henkeä.

⁴ Alatalo, Johanna (2013): Työvoiman ulkopuolella olevien määrä on kasvanut – keitä he ovat? Työpoliittinen aika-kausikirja 3/2013. Työ- ja elinkeinoministeriö.

Kuvio 11. Työvoimaosuudet ikäryhmittäin sukupuolen mukaan vuosina 1990–2013.

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevista 55–64-vuotiaiden osuus on laskenut viime vuosina selvästi, kun taas 65–75-vuotiaiden osuus on kasvanut. Muutosta ikääntyneiden osalta voinee tulkita siten, että eläkkeelle siirrytään entistä myöhemmin, kun taas kaikkein vanhimman ikäluokan entistä suurempi koko selittää osaltaan kasvua.⁵ Eläkekattumaa lisäävät kannusteet ovat edistäneet tavoitetta jatkaa työtä 63-vuoden jälkeenkin erityisesti korkeasti koulutettujen joukossa⁶.

Huomionarvoista on kuitenkin se, että nimenomaan parhaassa työiässä olevat, ja erityisesti 30–45-vuotiaat, ovat jääneet työvoiman ulkopuolelle yhä enenevässä määrin mm. opiskelemaan ja hoitamaan lapsia tai muita omaisia. Muutos on myös kohdistunut suuremmassa määrin naisiin kuin miehiin, jolloin voidaan jossain määrin arvioida myös tehtyjen perhepoliittisten toimien vaikutusta työikäisen väestön käyttäytymiseen. Tilannetta on myös seurattava tarkoin, jotta vastaavaa erityisryhmää nuorten ja ikääntyneiden ohelle ei työmarkkinoille synny.

Ikäluokittain tarkastellen perustetrendinä vuoteen 2000 verrattuna on ollut nuorempien ikäluokkien työvoimaosuuden aleneminen ja iäkkäiden osuuden selvä kasvaminen. Tosin aivan viime vuosina, taloustilanteen heiketessä, työvoimaosuuden alenema ei ole kohdistunut ikääntyneiden ohella yhtä voimakkaasti kaikkein nuorimpiin, alle 20-vuotiaisiin.

Työvoiman tarjontaennuste vuosille 2014–2015

Työvoimaa vetäytyy työmarkkinoilta heikkojen työllistymisnäköymien vuoksi edelleen ja työvoima vähenee tänä vuonna noin 11 000 hengellä. Työvoiman määrän arvioidaan kuitenkin kääntyvän jälleen kasvu-uralle vuonna 2015, kun kysyntä markkinoilla pikkuhiljaa elpyy. Mikäli kysyntä vuonna 2015 jää vaisuhkoksi, työvoiman ulkopuolisten määräkään ei vastaavasti alene.

⁵ Liitetaulukko: Työvoiman ulkopuolella olevat pääasiallisen toiminnan (henkilön oma ilmoitus) ja iän mukaan vuosina 2008–2013.

⁶ Lehto Anna-Maija (2014): Työuran jatkaminen yhä useamman tavoitteena. Tieto&trendit 2/2014, Tilastokeskus.

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyviä 55–64-vuotiaita on viime vuosina ollut aikaisempaa vähemmän. Sama trendi jatkunee edelleen eläkekattumaa lisäävien kannusteiden vuoksi. Nuorempien ikäluokkien osalta työvoiman tarjonta riippuu erityisesti työllisyystilanteen kehittymisestä, jonka merkittävää kohentumista ei kuitenkaan lähitulevaisuudessa ole odotettavissa. Lisäksi alle 25-vuotiaan työvoiman määrä vähenee tulevina vuosina ikäluokkien koon pienentyessä.

Taulukko 1. Työvoimaosuus ja työvoima ikäryhmittäin vuonna 2013 ja ennusteet vuosille 2014 ja 2015

Ikä	Työvoimaosuus, % ikäluokasta			Työvoima, 1000 henkeä		
	2013	2014e	2015e	2013	2014e	2015e
15 - 24	50,3	50,2	50,8	331	326	325
25 - 59	85,6	85,5	85,6	2109	2097	2101
60 - 74	24,4	24,4	24,3	236	242	246
15 - 74	65,5	65,1	65,0	2676	2665	2672

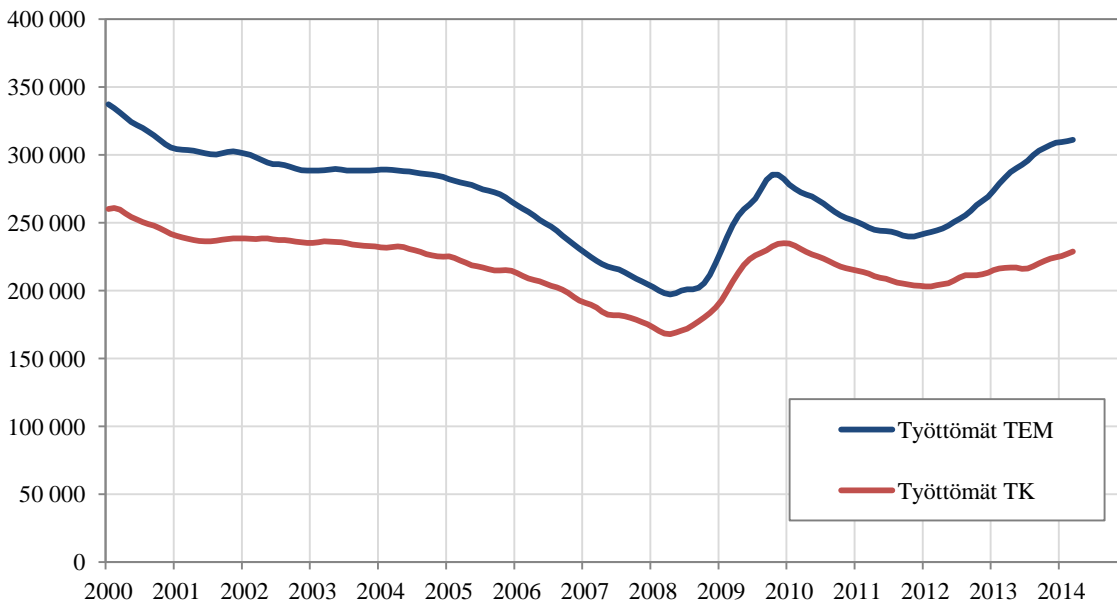
Päätelmät työvoiman tarjonnasta

- Työvoima vähenee edelleen vuonna 2014, kun osa työvoimasta vetäytyy työmarkkinoilta heikkojen työllistymisnäkökymien vuoksi. Piilotyöttömyyden kasvu on ollut suurta, mutta alkaa tasaantua, kun orastava kasvu vuonna 2015 alkaa lisätä työvoiman tarjontaa.
- Viime vuosina parhaassa työiässä olevaa väestöä on jäänyt työvoiman ulkopuolelle. Tähän lienee monia syitä mm. työmarkkinoiden heikko kysyntä, pitkäaikaistyöttömyyden kasvu ja kohtaanto-ongelmat.
- Työllisyyden heikkenemisen oletetaan hidastuvan ja lopulta kääntyvän maltilliseen kasvuun vuoden 2015 aikana. Työvoiman kysynnän lisääntyessä myös työmarkkinoille palaavan väestön määrä kasvaa, jolloin työttömyysaste voi tästä syystä jopa nousta hetkellisesti.
- Ikääntyvän työvoiman määrä kasvaa edelleen, kun taas alle 25-vuotiaan työvoiman määrä vähenee.

4. TYÖTTÖMYYDEN RAKENNE HEIKKENEE EDELLEEN

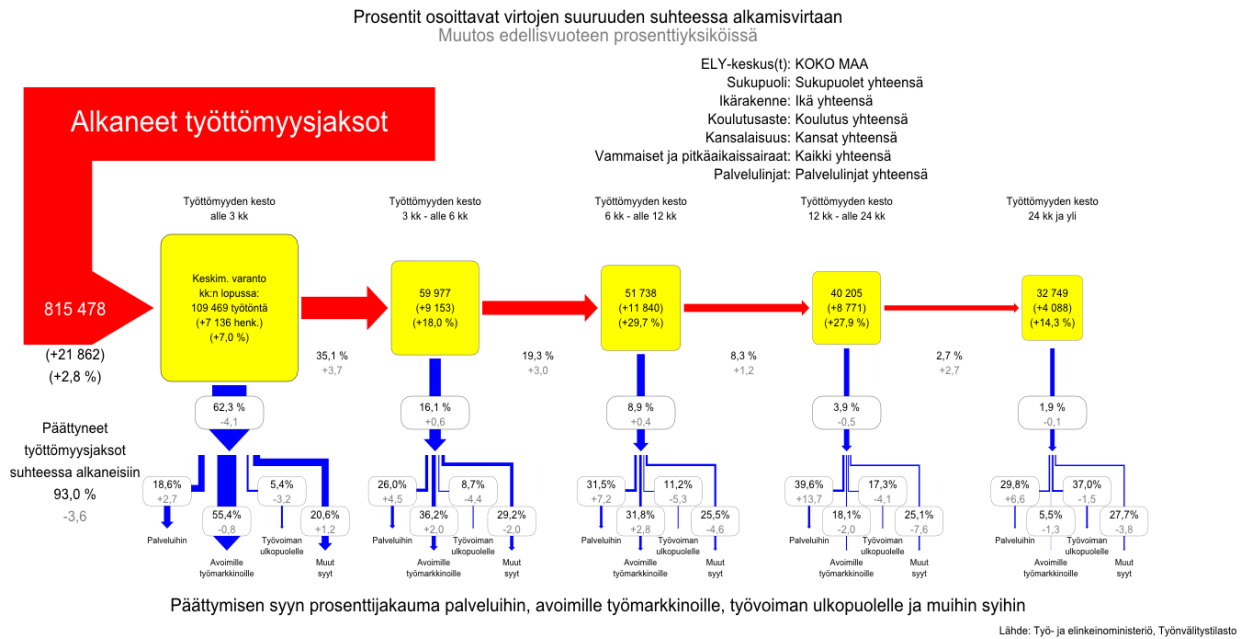
Olellainen yleisarvio työttömyyden kehityskuvasta on se, että työttömyyden rakenteen heikkeneminen jatkuu edelleen. Käännettä pitkäaikais- ja muun rakenteellisen työttömyyden nousulle ei ole vielä näköpiirissä. Lisäksi, kun talouden kasvu käynnistyy ja vaikutukset leviävät viiveen jälkeen työmarkkinoille, alkavat ammattitaitoiset lyhyen aikaa työttömänä olleet löytää helpommin töitä. Tällöin kokonaistyöttömyys kääntyy laskuun, mutta työttömyyden rakenne edelleen tilapäisesti vaikeutuu, koska työtilaisuuksien löytymisen paraneminen ei helpota pitkään työttömänä olleiden tilannetta. Rakenteellinen työttömyys alkaa purkautua valumavirtojen ohenemisen kautta kun lyhytkestoisesta työttömyydestä aiempaa harvempi ajautuu pitkäkestoiseen työttömyyteen. Markkinatilanteen muutoksen lisäksi vuonna 2015 voimaan tulevaksi suunniteltu työmarkkinatukiudistus sekä työvoiman palvelukeskustoiminnan uudistus sisältävät kuitenkin runsasta potentiaalia rakenteellisen työttömyyden purkamiseen. Vaikutus riippuu uudistuksia koskevista päätöksistä sekä niiden toimeenpanosta.

Kuvio 12. Työttömät työvoimatutkimuksen mukaan ja työttömät työnhakijat työnvälitystilaston mukaan v. 2000-2014

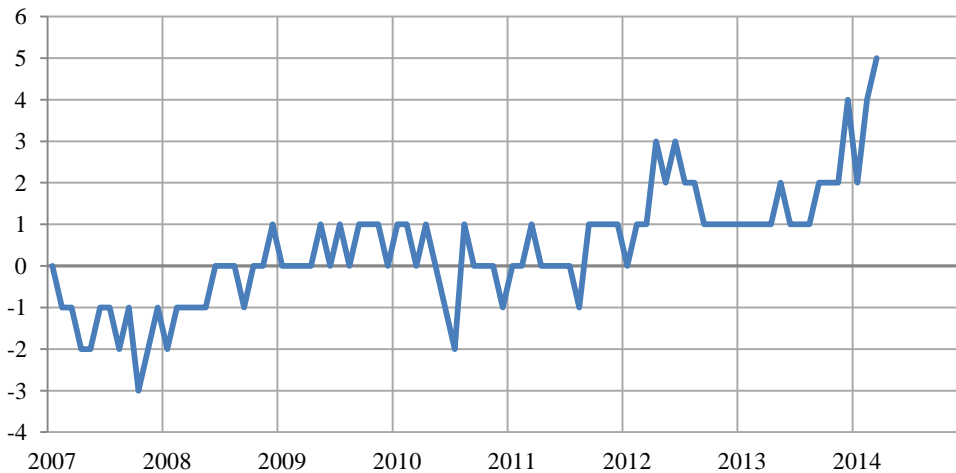

Työttömyyden pitkittyminen

Työttömyys on pitkittynyt v. 2013 selkeästi edellisestä vuodesta. Tämä näkyy myös oheisesta virta-varanto –kaaviosta. Lyhytkestoisimman, alle 3 kuukauden kestoisen työttömyyden poistumavirta on supistunut 4 %-yksikköä edellisestä vuodesta ja vastaavasti valumavirta pitempikestoiseen työttömyyteen on kasvanut. Myös varannot ovat kasvaneet huomattavasti etenkin alkutyöttömyyden jälkeen.

Kuvio 13. Virrat eri kestoiseen työttömyyteen ja työttömyydestä ulos vuonna 2013

Korkeasti koulutettujen työmarkkinatilanteen vaikeutuminen näkyy siinä, että heillä poistumavirta lyhytkestoisimmasta alle 3 kk työttömyydestä on kaikista koulutusasteista alhaisin ja vastaavasti valuma pitkäkestoiseen työttömyyteen vuolain. Myös valuma pitkäaikaistyöttömyyteen suhteessa työttömyyden alkamisvirtaan nousi v. 2013 10 %:iin eli samalle tasolle perusasteen koulutuksen suorittaneiden kanssa.

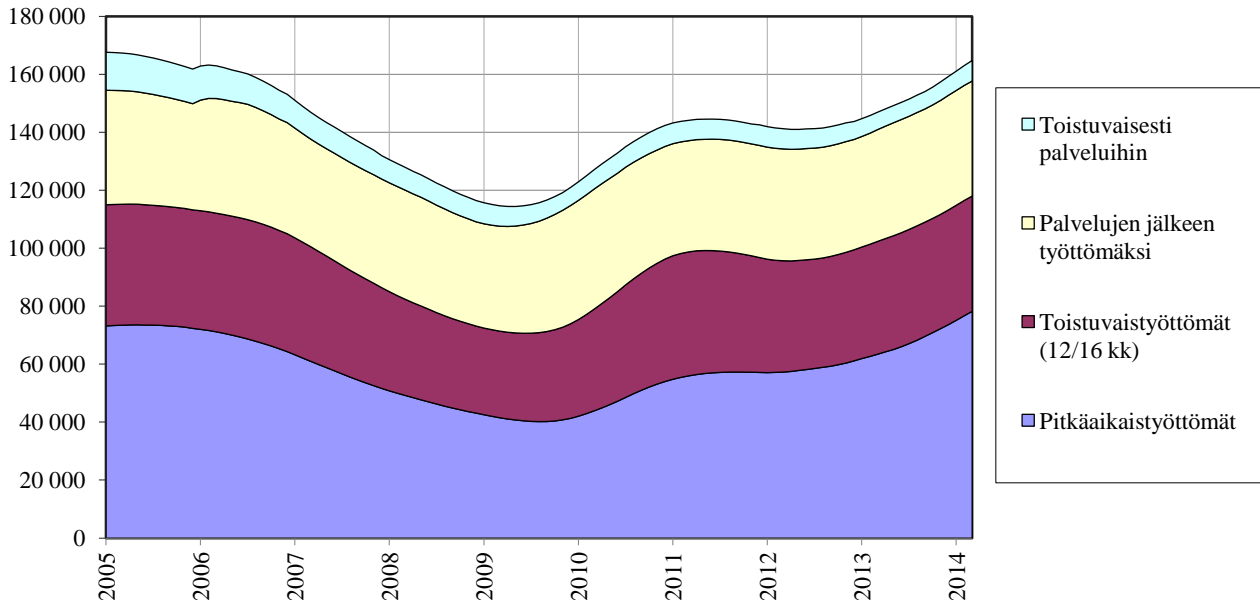
Kuvio 14. Päättäneen työttömyyden keston kuukausimuutos edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna v. 2007-2014, viikkoa

Päättäneen työttömyyden keston muutosta on tarkasteltu oheisessa kuviossa. Vuoden 2012 syyskuusta lähtien työttömyyden kesto on jatkuvasti pidentynyt edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Vaikuttaa siltä, että kesto olisi edelleen kasvamassa.

Rakenteellinen työttömyys

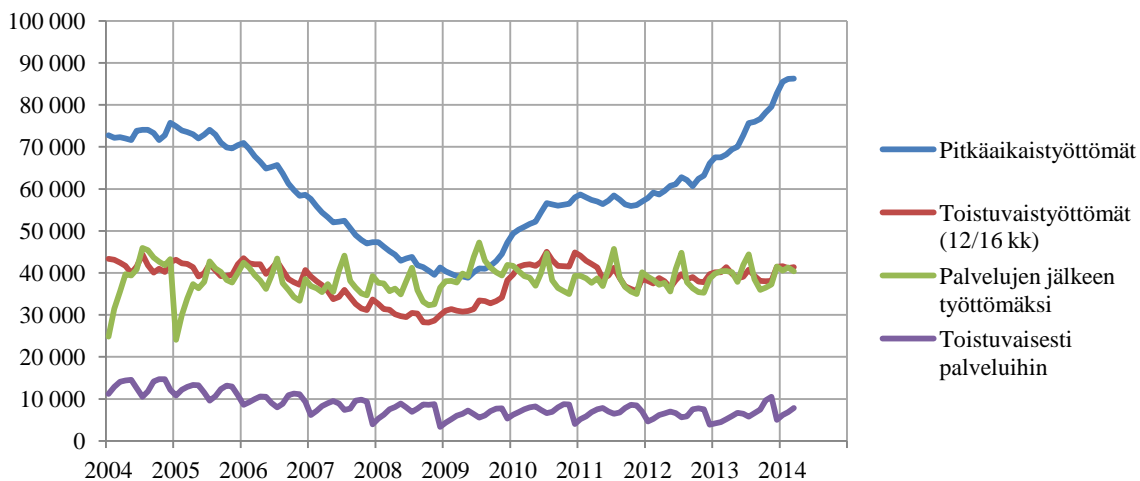
Rakennetyöttömyyden trendikehitys oli vuoteen 2009 saakka aleneva, kunnes finanssikriisin jälkeen kehitys kääntyi negatiiviseksi. Vuoden 2014 alkukuukausina trendi on jo noussut yli 160 000 vaikeasti työllistyvän tasolle. Tämä neljästä toisensa poissulkevasta ryhmästä koostuva vaikeasti työllistävien indikaattori on TEM:n käyttämä operatiivinen rakenteellisen työttömyyden mittari.

Kuvio 15. Vaikeasti työllistyvät, trendi 2005-2014

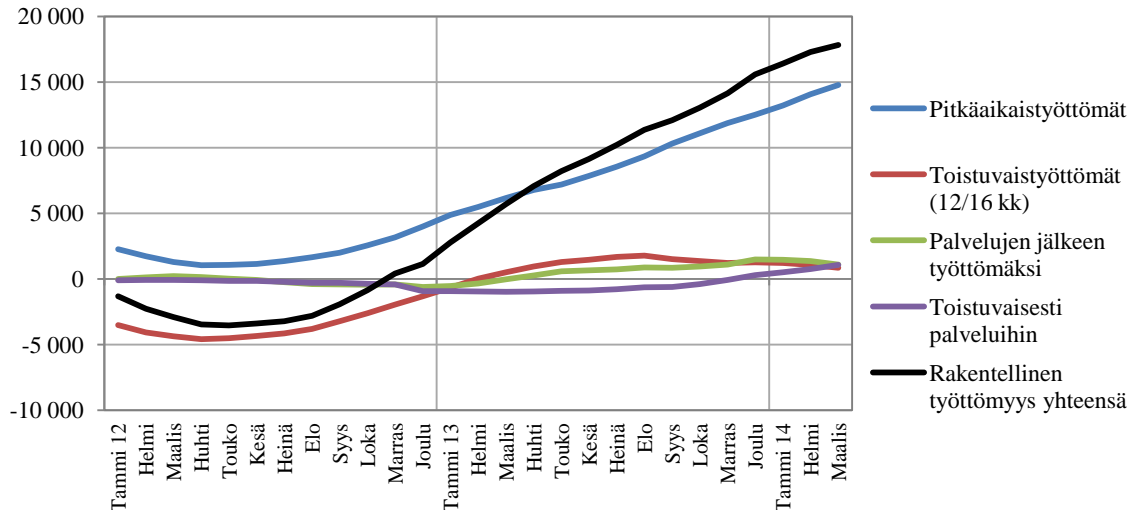
Kun komponentteja ei summatakaan yhteen, vaan tarkastellaan niiden kunkin tason dynamiikkaa, nähdään oheisesta kuviosta havainnollisesti, kuinka 2010-luvulla liki yksinomaan yhdenjaksoinen pitkäaikaistyöttömyys on kasvattanut rakenteellista työttömyyttä, sen sijaan sekä toistuvaistyöttömyys (16 kuukauden aikana yhteensä 12 kuukautta työttömänä), työvoimapalvelujen jälkeen työttömäksi jääneet sekä toistuvasti työvoimapalveluille sijoitetut ovat pysyneet pääosin aiemmalla tasollaan tai jopa hienoisesti laskeneet. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu vuosina 2009–2010 ja uudelleen vuodesta 2012 alkaen on ollut dramaattista, taso on yli kaksinkertaistunut muutamissa vuosissa. On jossain mielessä yllättävää, että toistuvaistyöttömyys on pysynyt muutaman vuoden liki aiemmalla tasollaan rajussa yhdenjaksoisen pitkäaikaistyöttömyyden nousun tilanteessa.

Kuvio 16. TEM:n operationaalisen rakennetyöttömyyskäsitteen komponentit v. 2004–2014

TEM:n käyttämään operationaaliseen rakennetyöttömyyskäsitteeseen ei sisälly kitkatyöttömyys, joka on myös yksi rakennetyöttömyyden komponentti. Viitteitä kitkatyöttömyyden laajuudesta ja kehityssuunnasta saadaan lyhytaikaisen työttömyyden kehityskuvasta ja avointen työpaikkojen keskon kehityksestä. Mikään ei indikoi sitä, että kitkatyöttömyys olisi laskussa.

Kuvio 17. TEM:n rakennetyöttömyyden komponenttitason kuukausimuutokset vuoden takaiseen tilanteeseen nähden v. 2012 tammikuu-maaliskuu 2014, kausitasoitettut luvut

Vuoden 2013 keväästä lähtien pitkäaikaistyöttömyyden lisäksi myös muut komponentit (toistuvaisyöttömyys ja palveluilta työttömäksi jääneet) ovat nostaneet rakennetyöttömyyttä. Vuoden 2013 lopulta myös toistuvasti palveluille sijoitettujen määrä on kääntynyt nousuun edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan nähden. Kokonaisuutena ero yhdenjaksoisen pitkäaikaistyöttömyyden ja rakennetyöttömyyden välillä onkin kasvamassa. Rakennetyöttömyyden taso tulee myös kasvamaan jonkin verran.

Yhdenjaksoisen pitkäaikaistyöttömyyden taso oli v. 2013 keskimäärin 73 700 henkilöä. Pitkäaikaistyöttömyys reagoi yleensä noin vuoden viipeellä alkavan työttömyyden muutoksiin. Vuonna 2013 lyhytkestoinen, alle 3 kk kestoinen työttömyys kasvoi keskimäärin yli 7 100 hengellä ja 3 kk – alle 6 kk kestoinen varanto noin 9 200 hengellä. 6 kk – alle 12 kk kestoinen varanto paisui puolestaan peräti 11 800 hengellä. Näiden kasvaneiden varantojen valumat saavuttavat ohentuneina pitkäaikaistyöttömyyttä vuoden 2014 aikana.

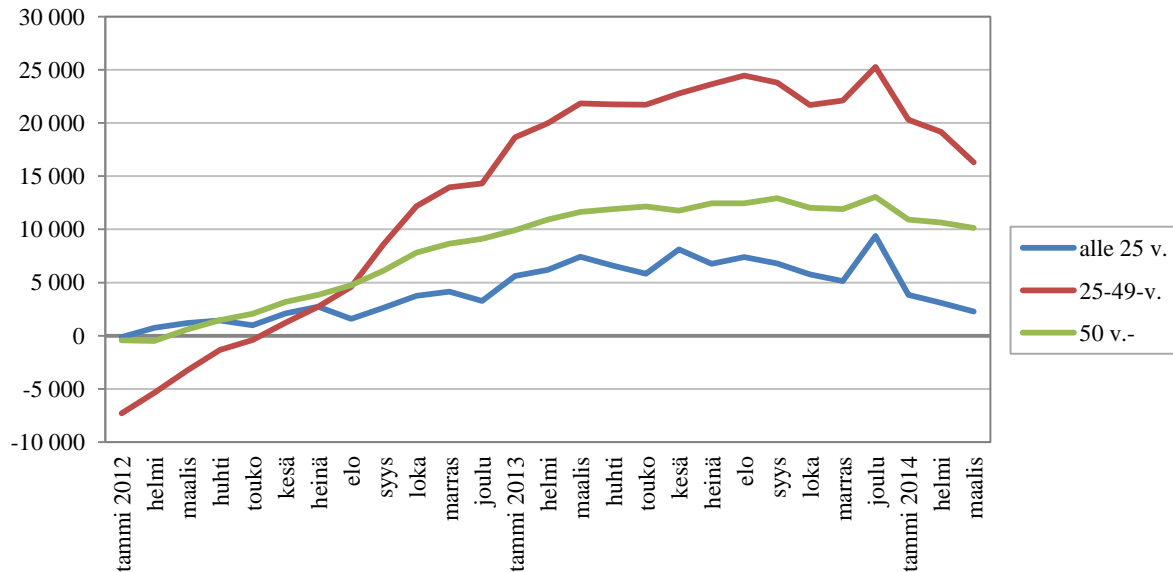
Hallituksen rakenneohjelman toimenpiteet tulevat asteittain voimaan. Joihinkin toimenpiteisiin sisältyy huomattavaa potentiaalia rakenteellisen työttömyyden alentamiseen. Näiden toimien vaikutus ei vielä näy vuositasolla 2014, vaan vasta ensi vuonna.

Aktiivisen työvoimapolitiikan volyymi on ennustejaksolla oletettavasti aleneva, sen sijaan kohdenuksessa kokonaisuutena ei arvioida tapahtuvan olennaisia muutoksia. Poliitiikan vaikuttavuus voi jossain määrin parantua mm. työtarjousten aktiivisemmän käytön sekä sähköisten palvelujen kehittämisen kautta. Myös työvoimapolitiittisen koulutuksen kohdennusta pyritään parantamaan.

Ikäryhmät

Suurikäryhmissä kehitys on jatkunut v. 2013 mukaisena. Työttömien työnhakijoiden määrässä joulukuussa 2013 oli merkittävä piikki. Työttömyyden kasvu ei ole kiihtynyt viimeisimpien kuukausilukujen perusteella enää missään suurikäryhmässä, vaan on nuorilla vakautumassa noin 5 000 hengen kuukausinousun, yli 50-vuotiailla noin 12 000:n ja 25–49-vuotiailla runsaan 20 000 hengen nousutasolle.

Kuvio 18. Työttömien työnhakijoiden määrän muutos suurikäryhmissä kuukausittain edellisen vuoden vastaavaan aikaan verrattuna tammikuu 2012–maaliskuu 2014

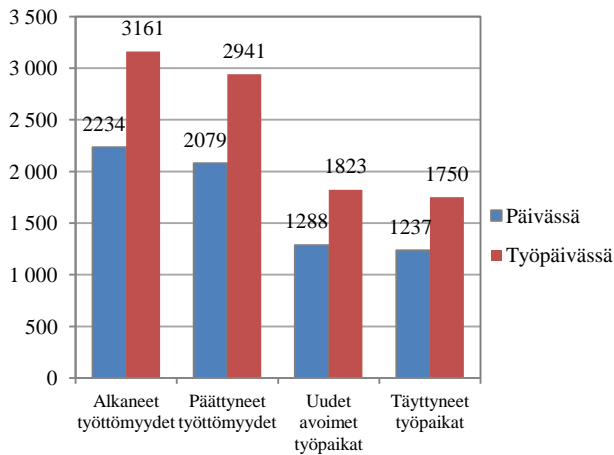

Alueiden kehityskuva

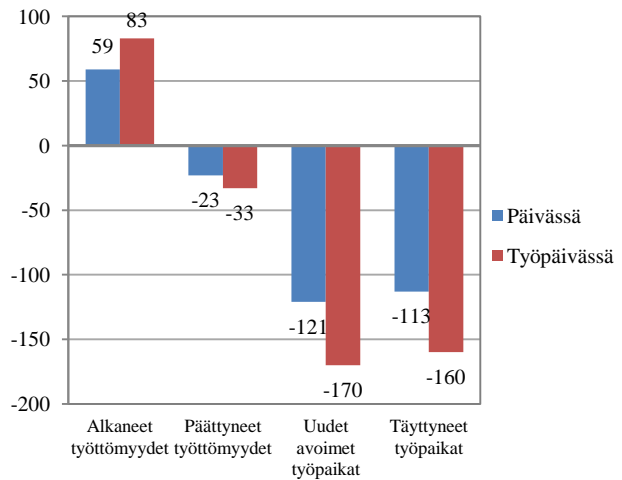
Alueelliset kehitysnäkymät keväällä 2014 –julkaisun perusteella seutukuntien tasolla työttömyys on merkittävästi vaikeampi kuin vuosi sitten 13 seutukunnassa, mihin ryhmään kuuluvat suuret maakuntakeskukset: Helsingin, Tampereen, Turun, Lahden, Mikkelin, Kajaanin ja Jyväskylän seudut. Seutukuntien odotukset kevään 2014 työttömyyskehityksestä ovat pessimistiset: työttömyyden ennakoidaan kasvavan 23 seutukunnassa ja helpottavan vain yhdeksässä. Vuoden 2015 kevääseen mennessä työttömyystilanteen arvioidaan helpottuvan jo 36 seutukunnassa ja vaikeutuvan neljässä seutukunnassa. Voimistuva kehityskuva on julkisen sektorin pyrkimys työvoiman määrän vähentämiseen, kunnissa esiintyy lomautuksia, eikä eläköityvien tilalle usein palkata uusia työntekijöitä.

Kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen

Kuvio 19. Työttömyyden ja avointen työpaikkojen päivädynamiikka v. 2013

Kuvio 20. Työttömyyden ja avointen työpaikkojen muutos edellisestä vuodesta

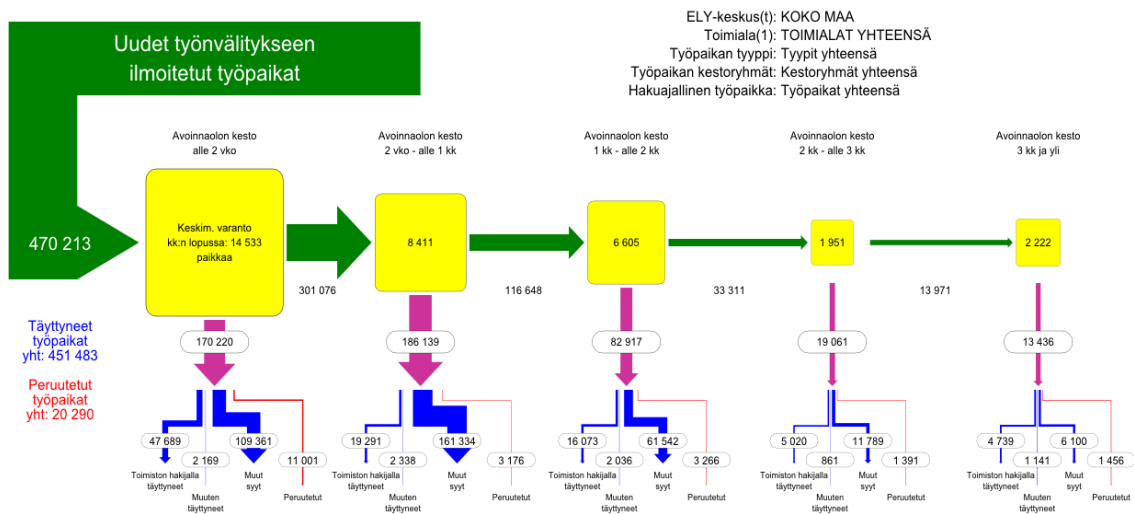

Työttömien työnhakijoiden ja TE-toimistoon ilmoitettujen avointen työpaikkojen dynamiikan konkretisoimiseksi on ohessa laskettu kummankin ilmiön alkamista ja päättymistä päivää kohden lasketut luvut. Ne esitetään vielä erikseen vuoden jokaista päivää ja työpäivää kohden laskettuina. Vuoden 2013 aikana jokaisena työpäivänä alkoi keskimäärin 3 161 uutta työttömyysjaksoa ja jokaisena työpäivänä niitä päättyi keskimäärin 2 941. TE-toimistoon ilmoitettuja avoimia työpaikkoja tuli työpäivässä 1 823 kpl ja paikkoja täytettiin 1 750 kpl. Kehitys oli vuoden 2013 aikana kuitenkin heikkoa, koska alkaneita jaksosia tuli työpäivää kohden 83 lisää ja päättyneitä oli 33 vähemmän työpäivässä. Työvoiman kysynnän heikkeneminen näkyi siinä, että TE-toimistoon ilmoitettiin joka työpäivä 170 uutta työpaikkaa vähemmän ja niitä täytettiin 160 vähemmän kuin edellisenä vuonna⁷.

Työvoiman saatavuus

Avointen työpaikkojen volyymi on pysynyt suhdannetilanteeseen nähden korkeana, vaikka laskikin vuonna 2013. Kun avoinna olon kesto oli v. 2010 keskimäärin 21 päivää, on se v. 2011 noussut 22 päivään, seuraavana vuonna 24 päivään ja pysynyt tuolla tasolla myös v. 2013. Avoinna olon kesto toimii suhdannetilanteen vastaisesti, heikossa suhdannetilanteessa paikkojen täyttö on helppoa kun työvoimaa on runsaasti saatavilla. Ala- ja ammattikohtaisten työvoiman saatavuusongelmien lisäksi yleisempi syy pitkiin avoinna oloihin voi olla työnantajien varovaisuus ja liiketoimintaympäristön epävarmuus. Rakenteellinen syy pitkiin avoinna oloihin voivat olla TE-toimistojen ja työnantajien aiempaa yleisemmin sopimat ennalta määritellyt hakuajat avoimiin paikkoihin. Tilanne voi myös viitata kohtaannon heikkenemiseen.

⁷ Vuoden päivien määränä on laskelmassa käytetty 365 ja työpäivien määränä 258.

Kuvio 21. Avoimeksi ilmoitettujen työpaikkojen täyttymiset ja avoinna olon pitkittyminen vuonna 2013

Ammattibarometrin (I/2014) perusteella useat terveydenhuolto- ja sosiaalialan korkeasti koulutettua työvoimaa edellyttävistä ammateista ovat pula-ammatteja, joissa rekrytointi on vaikeaa. Terveydenhuoltoalan pula-ammatteja on lukuisia: farmaseutit, hammashoitajat, hammaslääkärit, lääkärit, perushoitajat, lääkintävahtimestarit ja lähihoitajat, psykologit, puheterapeutit, sairaanhoitajat ja suuhygienistit. Erityisopettajat ja lastentarhanopettajat sekä sosiaalityöntekijät ovat muita korkeaa koulutusta edellyttäviä pula-ammatteja. Näiden lisäksi pulaa on esiintynyt kirjanpitäjistä ja palkanlaskijoista sekä myyntiedustajista ja puhelinmyyjistä. Useat pula-ammateista painottuvat julkisen sektorin tehtäviin. Pulaa ei esiintynyt suurta määrää missään ammatissa. Ylitarjonta-ammatteja oli noin kolminkertainen määrä pula-ammatteihin nähden. Niissä toimistotyöntekijöistä oli suurta ylitarjontaa. Vaikka ylitarjonta-ammattit painottuvat työntekijätason tehtäviin, on mukana myös tutkijoita, opettajia ja insinöörejä. Ylitarjonnassa näkyvät esimerkiksi elektroniikkateollisuuden ja media-alan murrokset sekä rakennusalan vaikeudet, mutta myös taidealalta ja käsityöläisistä löytyy ylitarjonnasta kärsiviä ammatteja.

Vuonna 2013 esiintyi Tilastokeskuksen toimipaikoille tekemän edustavan työnantajahaastattelun perusteella rekrytointiongelmia 28 %:lla työvoimaa hakeneista toimipaikoista. Varsinaista työvoimaa eli ainakin yksi henkilö jäi saamatta, koki 11 % työvoimaa hakeneista toimipaikoista. Alueellisesti rekrytointiongelmien yleisimpiä Lapissa, Kainuussa, Etelä-Pohjanmaalla ja Kaakkois-Suomessa, kaikissa yli 30 %:n tasolla. Kuntasektorilla esiintyi ongelmia yleisimmin, 33 %, kun yksityisellä sektorilla osuus oli 29 % ja valtiolla vain 8 %. Toimialoista terveydenhuolto- ja sosiaalialalla esiintyi rekrytointiongelmia 40 %:ssa rekrytoineista toimipaikoista ja myös työvoimaa oli 18 %:n tasolla. Työmarkkinatilanteeseen nähden rekrytointiongelmien esiintyminen on varsin yleistä ja tiedot viittaavat ainakin ala- ja ammattikohtaisten kohtaanto-ongelmien esiintymiseen.

Työttömyyden taso 2014 ja 2015

Työttömyyden taso oli 219 000 henkeä Tilastokeskuksen luvuin v. 2013 ja TEM:n luvuin työttömiä työnhakijoita oli 294 100 henkeä.

Työttömyyden taso nousee edelleen v. 2014, mutta nousu tasoittuu vuoden 2015 aikana. Työmarkkinoilla koetaan myönteinen käänne v. 2015 aikana ja se näkyy vuoden 2015 loppua kohden myös työttömyydessä.

Rakenteellinen työttömyys kasvaa vielä huomattavasti 2014, mutta nousu taittuu ensi vuoden aikana. Arvioimme Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen tasossa työttömyyden olevan 231 000 henkeä v. 2014 (+12 000) ja 227 000 (-4 000) v. 2015.

TEM:n työttömien työnhakijoiden tasossa kokonaistyöttömyys nousee 321 000 hengen tasolle v. 2014 (+27 000) ja 325 000 tasolle (+ 4 000) v. 2015. Pitkäaikaistyöttömyys nousee 88 000 henkeen (+14 000) v. 2014 ja 90 000 henkeen v. 2015 (+2 000) v. 2015. Rakenteellinen työttömyys kasvaa v. 2014 17 000 hengellä, mutta nousee vuositasolla v. 2015 enää 2000 hengellä.

5. TYÖVOIMATASE

Työvoimatase kokoa ennusteen keskeiset luvut. Työvoiman tarjonnan ennustetaan vähenevän 2014 noin 11 000 hengellä, mutta kasvavan 7 000 hengellä vuonna 2015, mikäli työvoiman kysyntä alkaa elpyä. Työllisten määrä puolestaan laskee tänä vuonna yhteensä noin 23 000 hengellä. Työllisyys heikkenee kaikilla päätoimialoilla. Vuonna 2015 työllisyys kääntyy kasvuun, mutta vuositasolla työllisyyden kasvu jää pieneksi, noin 11 000 henkeen ja se on lähinnä palveluiden varassa.

Työvoimatase (taseen luvut tuhansia)

Tase-erä					Ennuste 2014-2015			
	2011	2012	2013	Muutos 2012-13	2014	2015	Muutos 2013-14	Muutos 2014-15
Työikäinen väestö 15-74	4 059	4 075	4 087	12	4 095	4 109	8	14
Työikäinen väestö 15-64	3 539	3 524	3 508	-16	3 493	3 480	-15	-13
Työvoima	2 682	2 690	2 676	-14	2 665	2 672	-11	7
Työlliset	2 474	2 483	2 457	-26	2 434	2 445	-23	11
Alkutuotanto*	110	109	108	-1	108	107	0	-1
Teollisuus**	384	382	377	-5	370	370	-7	0
Rakennustoiminta	176	175	176	1	170	172	-6	2
Palveluelinkeinot	1 792	1 806	1 786	-20	1 776	1 786	-10	10
Tuntematon	11	11	10	-1	10	10	0	0
Työllisyysaste, %	68,6	69,0	68,5	-0,5	68,1	68,7	0	0,6
Työttömät	209	207	219	12,0	231	227	12	-4
Työttömyysaste, %	7,8	7,7	8,2	0,5	8,7	8,5	0,5	-0,2
Työttömät työnhakijat	244	253	294	41	321	325	27	4

Lähteet: Tilastokeskus, työvoimatutkimus ja TEM työnvälitystilasto

* Ml. kaivostoiminta ja louhinta

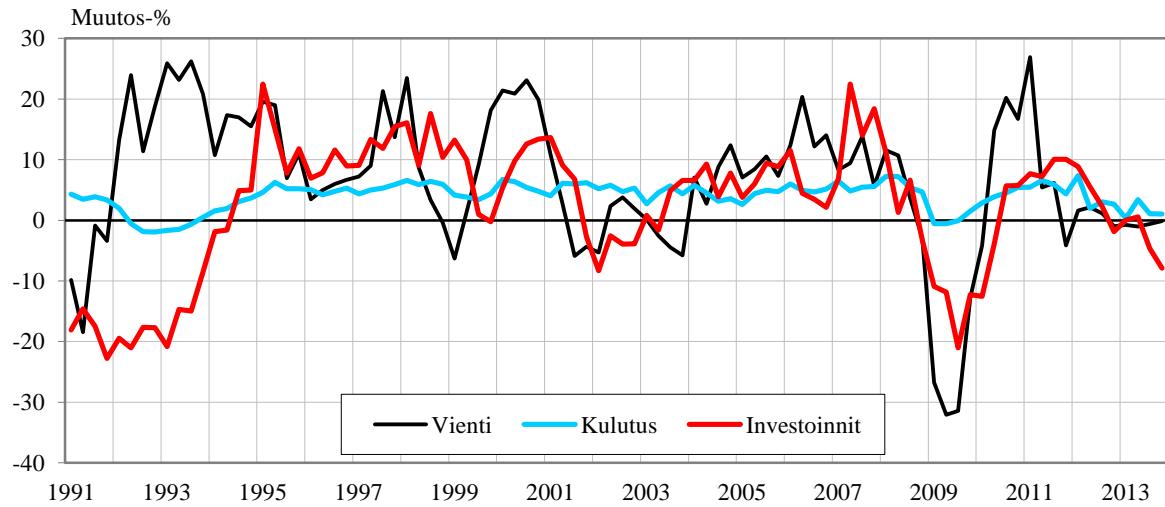
** Ml. Sähkö-, kaas- ja vesihuolto

Arvionne on, että vuonna 2014 talouskasvu ei vielä riitä kasvattamaan työllisyyttä vaan se heikkenee edelleen. Työllisyysaste laskee 68,1 prosenttiin ja työttömyysaste nousee 8,7 prosenttiin. Työttömyysaste nousee siitä huolimatta, että työvoiman tarjonta hieman supistuu. Vuonna 2014 työllisyyskehitys on negatiivinen kaikilla päätoimialoilla. Sen sijaan vuonna 2015 ennustamme työvoiman kysynnän hieman kasvavan siitäkin huolimatta, että talouskasvu on vielä melko vaatimatonta. Työllisyyden kasvua nähdään ennen kaikkea palveluissa. Työttömyysaste kuitenkin laskee vain vähän (8,5 prosenttiin), sillä samaan aikaan osa työmarkkinoiden ulkopuolelle siirtyneistä palaa työmarkkinoille, jolloin myös työvoiman tarjonta kasvaa.

Työttömien määrä (Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen luvuin) kasvaa vuonna 2014 noin 231 000 henkeen, mutta laskee hieman vuonna 2015 (-4 000). Luvussa 4 on arvioitu myös työttömien työnhakijoiden määrää (TEM) sekä työttömyyden rakennetta. Työttömien työnhakijoiden määrä kasvaa tänä vuonna 321 000 henkeen ja ensi vuonna vielä hiukan, 325 000 henkeen.

LIITTEET: KUVIOT

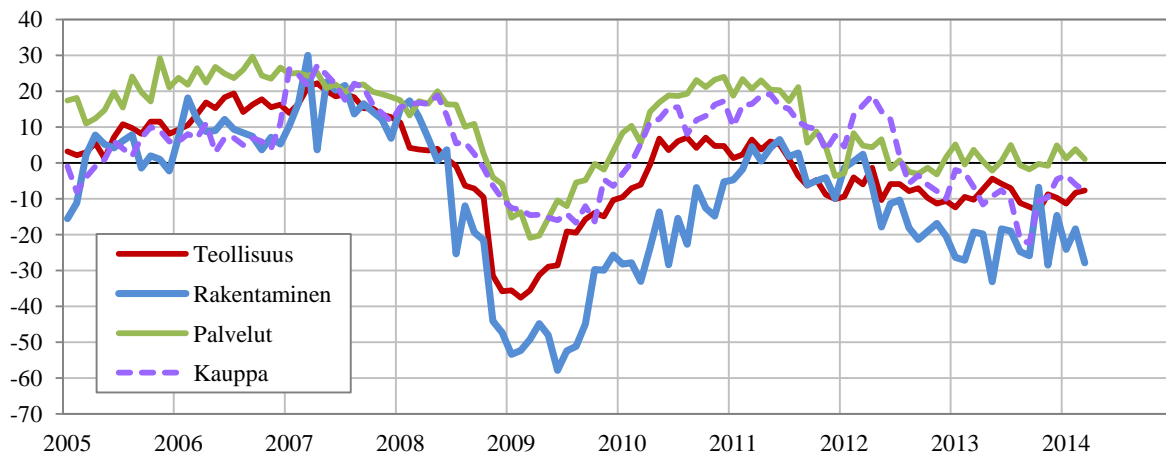
Kysynnän muutos neljännesvuosittain

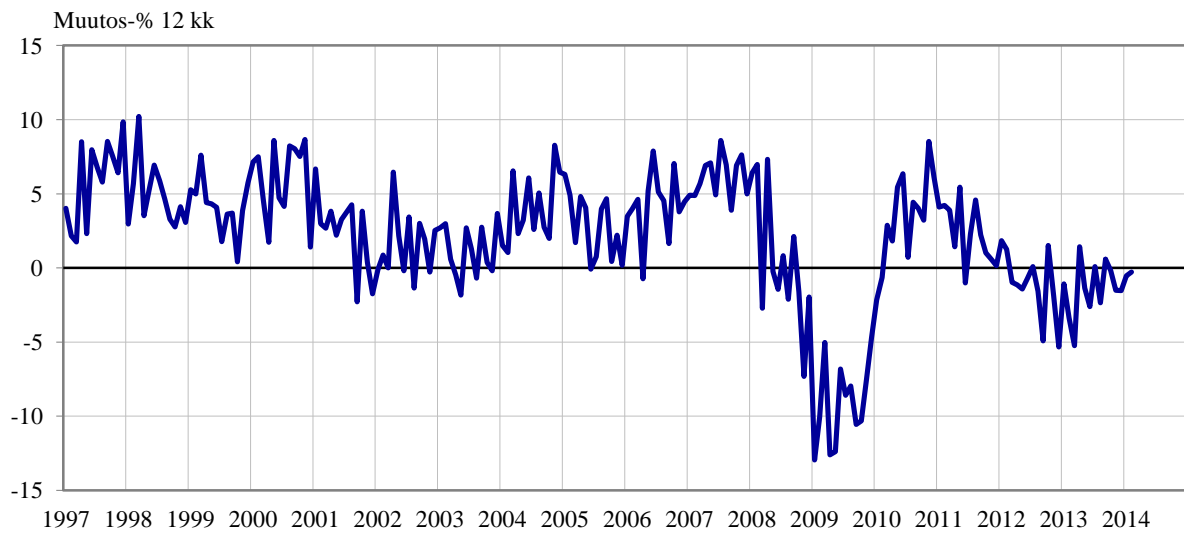
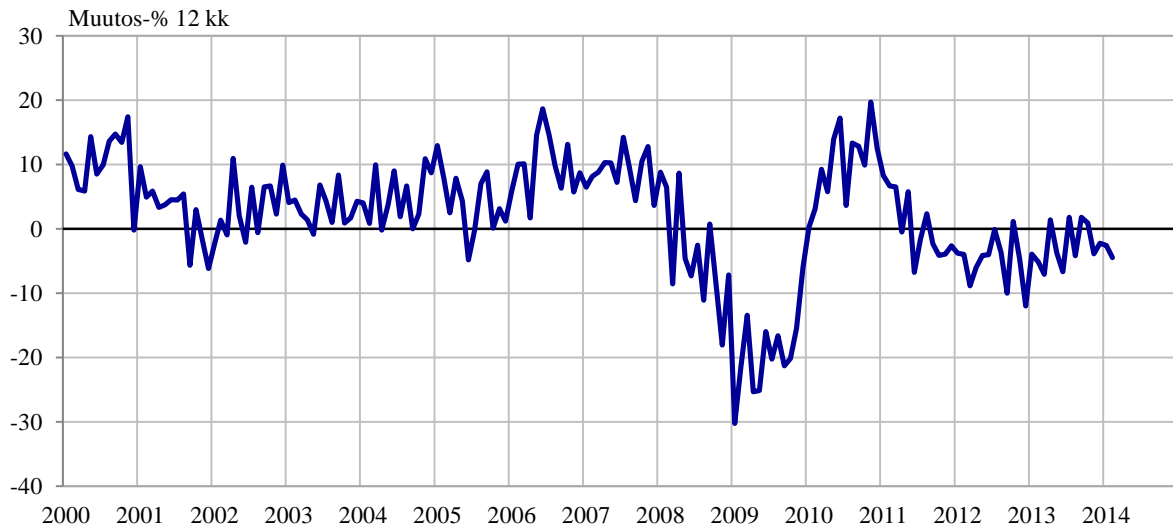
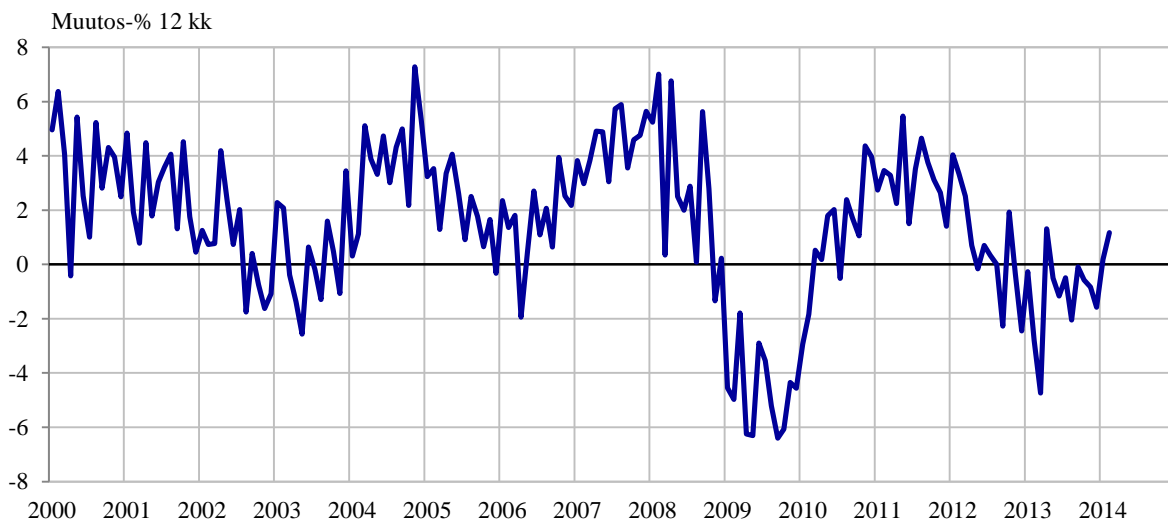

Kuluttajien luottamusindeksi talouteen ja työllisyyteen

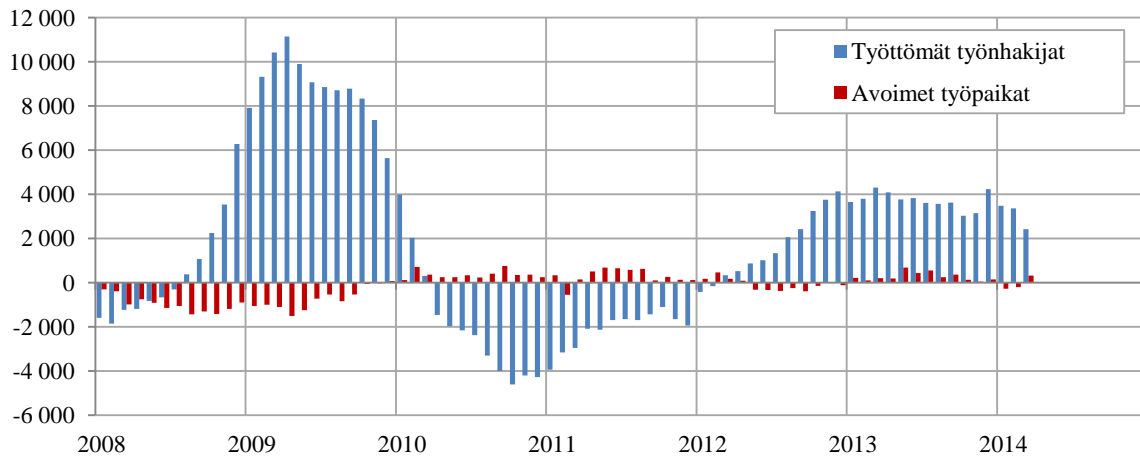
EK:n luottamusindikaattorit toimialoittain, kausitasoitettuja saldolukuja

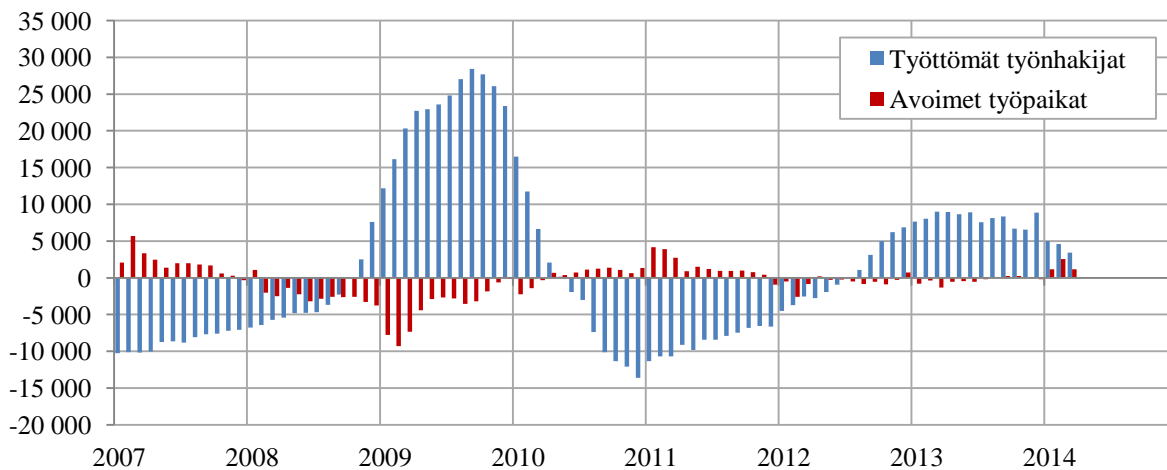
Tuotannon kuukausikuvaaja 1997–2014**Tuotannon suhdannekuvaaja jalostuksessa 2000-2014****Tuotannon suhdannekuvaaja palveluissa 2000-2014**

**Työttömien työnhakijoiden ja avointen paikkojen määrän muutos eräissä ammateissa
(verrattuna edellisen vuoden vastaavaan kuukauteen)**

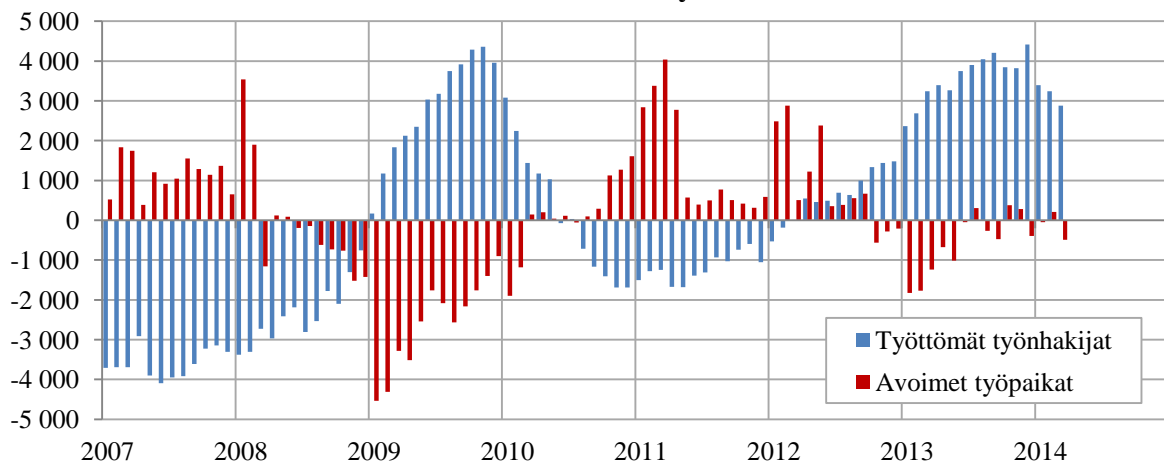
Rakentaminen

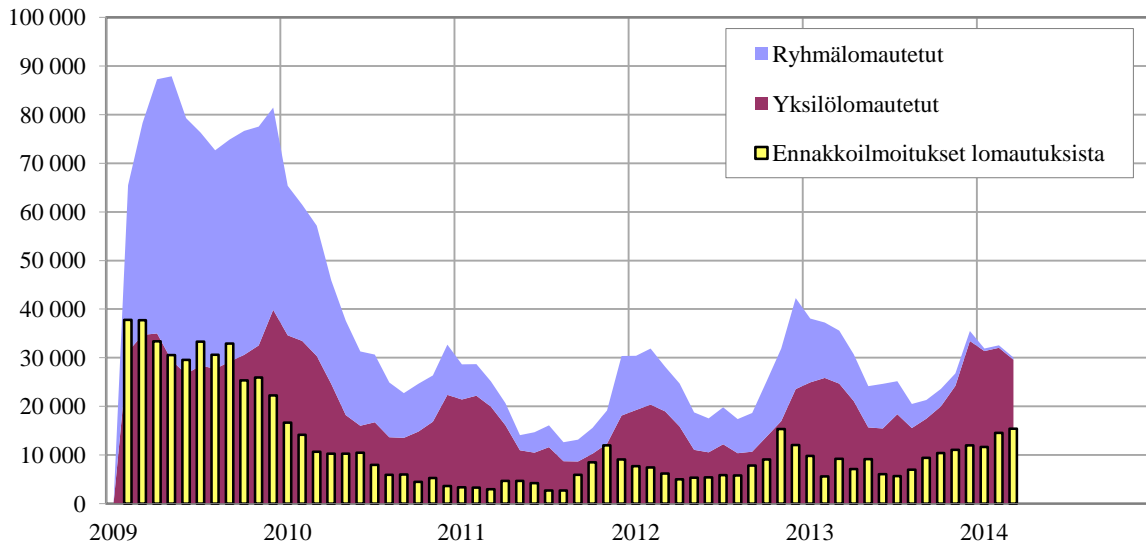
Teollinen työ

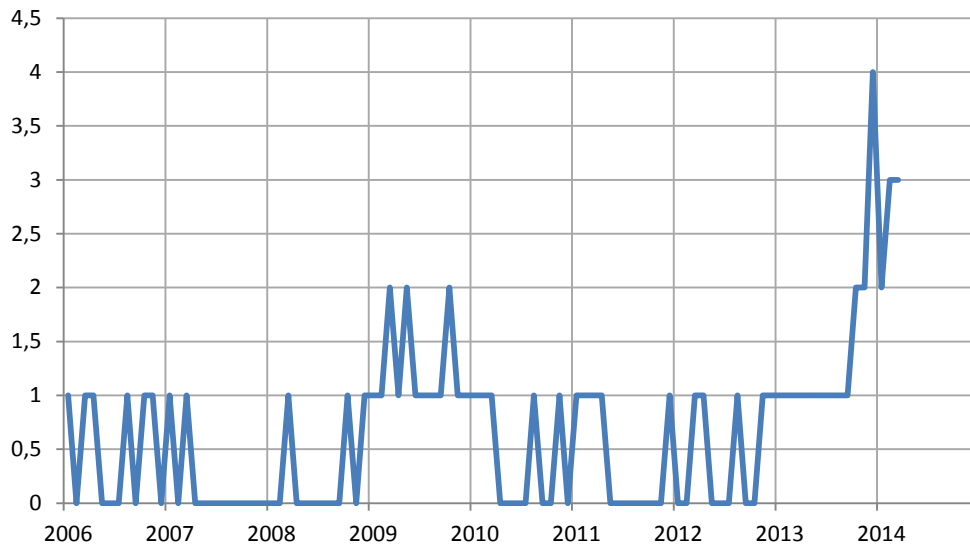
Palvelualan työ

Lomautettujen määrän kehitys

Päättyneen työttömyyden kestojen erotus ilman lomautuksia – lomautukset mukaan lukien, viikkoa v. 2006-2014

Lomautusten rooli päättyneen työttömyyden kestossa riippuu paitsi lomautusten volyymistä, myös siitä, lasketaanko kesto ilman lomautuksia vai niiden kanssa. Oheisessa kuviossa on laskettu keston erotus (ilman lomautettuja – lomautettujen kanssa) päättyneelle työttömyydelle kahdella mittaustavalla. Työttömyyden pitkittyminen näkyy myös tässä indikaattorissa, koska vuoden 2012 lopulta lähtien eroa on ollut joka kuukausi ja vuoden 2013 loppupuolelta lukien erotus on kasvanut.

LIITETAULUKKO: Työvoiman ulkopuolella olevat pääasiallisen toiminnan (henkilön oma ilmoitus) ja iän mukaan,

		Työvoimaan kuulumattomat yhteensä, 1000 henkeä					
Vuosikeskiarvo		2008	2009	2010	2011	2012	2013
Työvomaan kuulumattomat yht.	15-74	1301	1347	1372	1376	1385	1411
	15-64	867	903	921	902	887	886
	15-24	318	336	343	337	330	327
	25-34	93	99	109	110	116	118
	35-44	66	65	69	67	69	76
	45-54	84	85	85	82	80	83
	55-64	307	318	315	306	292	283
	65-74	433	444	451	474	497	524
Opiskelija	15-74	317	333	344	337	329	327
	15-64	316	333	343	337	329	327
	15-24	266	282	288	281	272	268
	25-34	30	31	36	36	38	37
	35-44	11	10	12	12	11	14
	45-54	8	8	7	7	6	7
	55-64	2	1	1	1	1	2
	65-74
Vanhuus- tai työkyvyttömyyseläke	15-74	781	801	804	816	820	830
	15-64	349	358	354	343	324	309
	15-24	6	7	8	7	6	9
	25-34	9	10	11	13	14	13
	35-44	21	18	18	18	20	18
	45-54	53	51	50	47	44	46
	55-64	261	271	268	257	240	222
	65-74	432	443	450	473	495	521
Hoitaa lapsia tai omaisia	15-74	76	75	81	82	83	85
	15-64	75	74	80	81	82	84
	15-24	9	9	11	10	11	8
	25-34	41	41	45	45	45	48
	35-44	19	20	20	21	21	24
	45-54	3	3	3	3	3	3
	55-64	3	2	1	2	2	2
	65-74	1	0	1	1	1	1
Varusmies	15-74	23	20	18	21	20	19
	15-64	23	20	18	21	20	19
	15-24	22	19	18	20	19	19
	25-34	1	0	0	0	0	0
	35-44
	45-54
	55-64
	65-74
Muu tai eos	15-74	104	119	125	121	133	148
	15-64	104	119	124	121	132	147
	15-24	16	18	19	18	21	22
	25-34	12	16	17	17	19	19
	35-44	15	16	18	16	17	20
	45-54	20	24	26	24	27	27
	55-64	41	44	44	46	49	57
	65-74	0	0	1	1	1	1

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus

TEM-analyysejä –verkkojulkaisusarjassa aiemmin ilmestynyt

→ www.tem.fi → julkaisut → TEM-analyyseja

Nio, Ilkka (1/2008); **Työvoimatoimistojen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arviointi – esimerkkinä rakenteellisen työttömyyden alentaminen**

Torvi, Kai (2/2008); **Maahanmuutto vastauksena työvoiman saatavuuteen – loppuraportti**

Nio, Ilkka – Torvi, Kai – Tuomaala, Mika (3/2008); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin talous- ja työmarkkinaennuste**

Nio, Ilkka – Sardar, Paula (4/2008); **Työvoimapolitiittisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuosina 2005 ja 2006**

Tuomaala, Mika (5/2008); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa vuonna 2007**

Alatalo, Johanna – Tuomaala, Mika (6/2008); **Alueelliset rakennemuutokset**

Mella, Ilkka (7/2008); **Maakuntien suhdannekehitys**

Nio, Ilkka – Torvi, Kai – Tuomaala, Mika (8/2008); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin talous- ja työmarkkinaennuste, syksy 2008**

Tuomaala, Mika – Torvi, Kai (9/2008); **Kohti työperusteista maahanmuuttoa: Ulkomailta palkattavan työvoiman tarpeen arviointi**

Alatalo, Johanna – Räisänen, Heikki (10/2009); **Työttömyysturvan uudistuslinjausten ex ante -vaikutusarviointia**

Nio, Ilkka – Torvi, Kai – Tuomaala, Mika (11/2009); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin talous- ja työmarkkinaennuste, kevät 2009**

Heinonen, Ville – Kangaspunta, Kirsi – Räisänen, Heikki – Sardar, Paula (12/2009); **Työllisyys ja työttömyys eri koulutustasoilla – tilastollinen tarkastelu**

Tuomaala, Mika (13/2009); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa vuonna 2008**

Alatalo, Johanna – Torvi, Kai (14/2009); **Joustoturva Suomen työmarkkinoilla: indikaattorit ja niiden tulkinta**

Mella, Ilkka (15/2009); **Maakuntien suhdannekehitys 2007–2009**

Alatalo, Johanna – Nio, Ilkka – Tuomaala, Mika (16/2009); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin talous- ja työmarkkinaennuste, syksy 2009**

Kaarna, Anssi (17/2009); **Väestön hyvinvointi alueilla – tilastollinen katsaus**

Nio, Ilkka – Sardar, Paula (18/2009); **Työvoimapolitiittisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuosina 2006 ja 2007**

Räisänen, Heikki – Tuomaala, Mika (19/2010); **TE -toimistojen tuottavuus ja työpaikkojen täytön tehokkuus**

Kaarna, Anssi – Mella, Ilkka (20/2010); **Maakuntien suhdannekehitys 2008–2010**

Nio, Ilkka – Tuomaala, Mika (21/2010); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste**

Tuomaala, Mika (22/2010); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa vuonna 2009**

Kaarna, Anssi – Mella, Ilkka (23/2010); **Maakuntien suhdannekehitys 2008–2010**

Nio, Ilkka – Sardar, Paula (24/2010); **Työvoimapolitiittisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuonna 2008**

Alatalo, Johanna – Nio, Ilkka – Tuomaala, Mika (25/2010); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, syksy 2010**

Alatalo, Johanna – Räisänen, Heikki – Tuomaala, Mika (26/2010); **Työvoiman rekrytointi taantumassa – julkisen työnvälityksen näkökulma**

Alatalo, Johanna – Räisänen, Heikki – Tiainen, Pekka (27/2010); **Lainsäädännön työllisyysvaikutusten arviointi ja taloudelliset vaikutukset**

Avikainen, Ahti – Kerminen, Päivi – Korhonen, Tiina – Murto, Mikko – Peura, Jari (28/2010); **Työhönosoittamisesta työn tarjoamiseen – työhönosoitusten käyttöä koskeva selvitys ja kehittämisesitykset**

Kaarna, Anssi – Mella, Ilkka (29/2011); **Maakuntien suhdannekehitys 2009 – 2011**

Alatalo, Johanna – Räisänen, Heikki – Tuomaala, Mika (30/2011); **Työvoimatilanne metsäalan ammateissa**

Douglas, Inka – Kerminen, Päivi – Meling, Timo – Peura, Jari (31/2011); **Työttömyysturvan menettäminen työvoimapolitiittisesti moitittavan menettelyn takia**

Alatalo, Johanna – Nio, Ilkka – Tuomaala, Mika (32/2011); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste**

Tuomaala, Mika (33/2011); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa vuonna 2010**

Nio, Ilkka – Sardar, Paula (34/2011); **Työvoimapolitiittisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuonna 2009**

Järvinen, Päivi (35/2011); **Suomen työelämän muutoksia 2000 luvulla – Tutkimuksesta vaikuttavaan kehittämiseen?**

Alatalo, Johanna – Nio, Ilkka – Tuomaala, Mika (36/2011); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, syksy 2011**

Hytönen, Jukka – Mella, Ilkka – Pousi, Anu (37/2011); **Äkillisen rakennemuutoksen alueet 2007–2011**

Räisänen, Heikki (38/2011); **Rekrytoinnin mustan laatikon avaaminen: rekrytoinnin syyt, rekrytointiongelmien ja hakukanavat Suomessa v. 2010**

Mella Ilkka (39/2012); **Maakuntien suhdannekehitys 2010–2012**

Alatalo, Johanna – Tuomaala, Mika (40/2012); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, kevät 2012**

Tuomaala, Mika (41/2012); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa 2011**

Sihto, Matti – Tuomaala, Mika – Sardar, Paula (42/2012); **Työvoimapolitiisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuonna 2010**

Koponen, Eija-Leena – Laiho, Ulla-Maija – Tuomaala, Mika (43/2012); **Mistä tekijät sosiaali- ja terveysalalle – työvoimatarpeen ja –tarjonnan kehitys vuoteen 2025**

Alatalo, Johanna – Tuomaala, Mika (44/2012); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin ennuste. Syksy 2012**

Sihto, Matti – Sardar, Paula (45/2012); **Ikääntyneiden työllisyys- ja työttömyyskehitys uuden ikäpolitiikan aikana**

Honkanen, Petri – Kangaspunta, Seppo – Koponen, Eija-Leena – Tukki, Jukka – Tuohinen, Titta (46/2013); Ilmiöitä 2013 – **Toimintaympäristön muutoksia, joita TEM ei voi väistää**

Räisänen Heikki (47/2013); **Onko yksikään työllisyyskokeilu onnistunut Suomessa?**

Mella Ilkka, Pouru Laura (48/2013); **Maakuntien suhdannekehitys 2011–2013**

Alatalo, Johanna – Koponen, Eija-Leena – Saijets, Heli (49/2013); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin ennuste. Kevät 2013**

Koponen Eija-Leena (50/2013); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa 2012**

Koponen Eija-Leena – Räisänen Heikki (51/2013); **Minne ja miten uudet työpaikat syntyvät?**

Alatalo Johanna – Räisänen Heikki – Saijets Heli (52/2013); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin ennuste. Syksy 2013**

Sihto Matti – Sardar Paula (53/2013); **Työvoimapolitiisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuonna 2011**

Räisänen Heikki (54/2013); **Työtarjousten vaikutus työpaikkojen täytön ja rekrytoinnin kes-
toon julkisessa työnvälityksessä**

Räisänen Heikki – Sardar Paula (55/2014); **Virta-varanto –kaaviot TEM:n työnvälityksen tilas-
tojärjestelmässä – käsitteitä, sovelluksia ja tulkintoja**

Mella Ilkka – Urjankangas Hanna (56/2014); **Maakuntien suhdannekehitys 2012 - 2014**